

בר
בן יוצר לעקום
זמן חורף תשע"ח
|ב|
11/2017

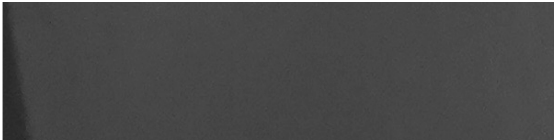
זמן חורף תשע"ח | ב

בר | בין יוצר למקום

"ואני אומר לכתוב
ואיני רשאי
ואני אומר שלא לכתוב
ואיני יכול להניח לגמרי
לכן אני כותב ומניח
וחוזר עוד בו
במקום אחר
וכן דרכי"

(ספר מפתחות הקבלה לברוך תורגמי)

בין יוצר לפקום

כתב עת לאמנות הגדלה בבתי המדרש

| ב | תחילת זמן חורף תשע"ח

11/2017

לזכר המורות שרה לונדון ואירית זר מסוסיא.
יוצרות מלאות חיים, חברות ומעוררות השראה.

על הכריכה:

אור ישר (פרט),

אריק וייס

מיצב במוזיאון אסירי המחותרות

תמונה כללית של העבודה נמצאת בעמוד 11

מפיקים: משה בלאו וצור ונטורה

חברי מערכת:

איתי דויטשמן, שהם איזן, עוז סימינובסקי, אלעזר שפרכר ואלישע חלמיש.

עורך חזותי: דוד (דוכי) כהן

עורך שירה: יגל מגנהיים

עורך אקדמך: גילעד הסה

עורך מסה: משה בלאו

עורך פרוזה: צור ונטורה

עיצוב ועימוד: צבי בריגה 055-2273451

ניקוד: אלון ברנד

הגהה: חנן קפלן 0506915843

העולם נברא במילה והמילה קדמה לעולם. מניין? שנאמר "ויאמר א-להים יהי אור ויהי אור" ואומר "הסתכל באורייתא וברא עלמא", והתורה בנויה מילים-מילים, מילים שבעל-פה ומילים שבכתב. דברים שבעל פה, אי אתה רשאי לכותבם, ודברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על-פה. כך או כך – כולן מילים הן, וכולן נתונים לנו ממש רבנו עליו השלום מהר-סיני.

מאז נברא העולם במילה, היא התגלגלה גלגולים רבים. אברהם גילה בה את בוראו ומשה ענה בה הנני ודיבר בה פה אל פה בהר סיני. יהושע אמר בה שמש בגבעון דום ודוד הילל בה והנעים בזמירות. המילה יצאה עם עם ישראל לשת גלויות וחזרה מהן.

היום המילה ממשכה את הזרם מאז. מאז מילותיו של הקב"ה, ומילותיו הראשונות של האדם שקרא לחוה בשם, הולכת איתנו המילה. מילותינו אינן רק שלנו, הן חלק מנהר מילים שנמשך לזוג המילים הראשון ואל האור עצמו.

לעיתים נדמה שראשיתה של היצירה העברית מונח בראשית ההשכלה, שרק אז, כשנולדה מחדש לכאורה, חזרה העברית לשורר. האמת היא אחרת, נהר המילה לא נפסק מעולם, ולצידו תמיד, גדלו הפרחים והציצו ציץ והניבו פירות מופלאים. פירות כמו הפרי שלנו.

בגליון השני של 'בר' הוספנו לשלושת השערים מהגליון הראשון שער נוסף, שער שנעוץ לא רק בהווה אלא גם בעבר המפואר של היצירה העברית, שער שתכליתו לא רק להוות בית ליצירה הנובעת מבית המדרש, אלא גם להעשיר אותה ביצירה הבית-מדרשית שהתקיימה במשך כל הדורות. לשער קראנו "אקדמך", כמחווה לשירו של רבי שלמה איבן-גבירול וכקריאה למבט אל פני קדם, אל שורשי המילה והיצירה שאנחנו יוצרים היום.

נשמח אם תמשיכו לעקוב אחרינו באופן רציף בדף הפייסבוק שלנו. בנוסף, נשמח לקבל יצירות גליון השלישי שיצא בעז"ה לקראת סוף זמן חורף. יצירות, תגובות והערות ניתן לשלוח למייל שלנו:

bar.yeshiva@gmail.com

בברכת שנה טובה וחורף מבורך,

המערכת

תוכן העניינים

אקדמך

- 9 הקדמה | גילעד הסה, עורך
- 10 [ואלו נאמנים להעיד בגדלן מה שראו בקטנן] | משנה
- 11 *אור חוזר / אריק וויס*
- 12 [מה ייתרון לי אב יתחנן] | יניי
- 13 [משמיים לשמי השמיים] | יניי
- 14 [כאכי רב ומכתי אנושה] | רבי שלמה אבן גבירול
- 15 [שמואל!] | רבי שלמה אבן גבירול
- 16 [אני האיש אשר שינס אזורו] | רבי שלמה אבן גבירול
- 18 *גם האגרוף היה פעם יד פתוחה ואצבעות / אמיתי ברנסקי*
- 19 [ראה שמש לעת ערב] | רבי שלמה אבן גבירול
- 20 [נפשי במסתרים תבכה עלי גוה] | רבי שלמה אבן גבירול
- 21 [הלא תראה מיודעי] | רבי שלמה אבן גבירול
- 22 [כמה לקה באצבע/ וכמה בחרפה ישבע] | קלונימוס בן קלונימוס
- 24 [ואני אומר לכתוב] | רבי ברוך תוגרמי
- 25 [צביה תדמה בלבה כאילון] | עמנואל הרומי
- 26 [עיר גדולה] | משם רבי מנחם מנדל מקוצק
- 27 [לא מצא בעל חי] | סידור ר"י יעבץ

שירה

- 30 [להחצב מול א-לוהי] | שי כהן
- 31 *שלמות / שמואל יצחק לוי*
- 32 בין תורה, בין תפילה | חובב גנסן
- 33 אני ידעתי | יהודה לדרברג
- 34 *אבודים / אריאל תורג'מן*
- 35 [ולקום, לכרוע] | עוז סימינובסקי
- 36 עץ הרימון נשבר | ברק דרורי
- 38 המלך כשדה | דניאל הרמן
- 40 [ברושים רעדו בזעף] | גילעד הסה

41	בין הזמנים ישי מיכלסון
42	<i>בייניש / שחף בן שעיה</i>
43	התפילות משה בלאו
44	סדר העבודה איתי דויטשמן
46	[כמו תינוק] נריה יעקב בריגה
47	[ימים לאים, מתלעלעים] גילעד הסה
48	ספרים הלל תירוש
49	כיפה עמיאל ירחי
50	סכך לנצה משה בלאו
51	<i>ללא כותרת (שיח, וריאציה 1) / עוזיאל רנחל</i>
52	התפחדות צור ונטורה
54	חרציות יגל מגנהיים

מסה

58	הדרן לפרק במה מדליקין יעקב ולך
62	<i>שמונה שרצים / אבישי אדלר</i>
63	דפיקותיה של הנשמה הרב נתנאל אריה
71	שיבה אל הקדושה אלון ברנד
77	<i>[אבק של קיץ] / נועם ניסן</i>

פרוזה

80	ללא כותרת ישראל מאיר סבתו
82	חתך חיים ברנסון
85	השד והירה יחיאל אורלן

אקדמך

הקדמה

// גילעד הסה, עורך

יצירה דתית ימיה כימי הטקסט, האסתטי והדתי מופיעים במשולב ובמקביל. בשער החדש הזה, ננסה להביא או שמא להחזיר לבית המדרש אוצרות שונים מארון הספרים היהודי. ראשית, ננסה, לא כמומחים אלא כקוראים חובבים, לשתף עם קוראים חובבים אחרים דברים שמוצאים חן בעינינו במיוחד מתוך עולם הספרות היהודי שאינו מודרני בדווקא. יחד עם זאת ננסה להזכיר שיצירה דתית איננה כבולה ומחויבת להיות פיוטים או סליחות אלא גם (ובתקופות שונות אולי בעיקר) יצירה אישית או כזו הכוללת תמות "חילוניות" השואבת באמצעיה השונים ממקורות דתיים וצומחת בסביבה שחיי הדת הם מרכז עולמה. נשתדל להדגים כי יצירה יכולה להיות דתית מחד ובעלת אופי לירי או אישי מאידך לא רק כחלק מהתמודדויות החיים הדתיים או חווית העמידה מול האל ונזכיר (ותהא התזכורת אף קריאת התחדשות) כי התקיימו שירת אהבה או טבע "דתית". יחד עם זאת נחלוק את פירותיו של נסיון לפתח רגישות טקסטואלית לקטעים בהם עשוי להיתקל הלומד בעולם התורה כאשר קריאה או האזנה זהירה עשויות לחשוף את ערכם הספרותי של מובאות וקטעים שונים מן הספרות הרבנית לגוניה. הלכה או תורה חסידיית יכולות להפוך לשיר וניתן למצוא סיפורים עוצמתיים תוך קריאה בשו"תים או ספרי הלכה.

השער הראשון יתמקד בשירה לגוניה: קריאה חדשה של משנה מוכרת, דוגמא נבחרת לפיוט הארץ ישראלי הקדום המפתיע במודרניות היחסית שלו לעיני הקורא בן זמננו, מבחר קטן מיצירתו של רשב"ג שינסה להקיף במעט את נושאה של שירתו הכמו-לא-דתית, עמנואל הרומי בשיר אהבה וירטואוזי, קלונימוס בן קלונימוס בשיר (שאנו תוהים אם הוא פרודי) על החוויה המגדרית בעולם הדתי, רבנים, מקובלים וחסידים בקטעים שלא ידעו שיהיו שירים.

וְאֵלֹוּ נֶאֱמָנִים לְהַעֲיִד בְּגִדְלֹן מִה שֶׁרָאוּ בְּקִטְנֹן:
נֶאֱמָן הוּא אָדָם לֹמֵר:
זֶה כְּתָב יְדֹו שְׁלֵאבָא,
וְזֶה כְּתָב יְדֹו שְׁלֵאחִי;
זְכוּר הָיִיתִי בְּאֵשֶׁת אִישׁ פְּלוֹנִי,
שֶׁיִּצְאָת בְּהִינוּמָה וְרֵאשָׁה פְּרוּעַ;
שֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר לְטָבוֹל,
לֹאכֹל בְּתֵרוּמָה
וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עֲמָנוּ עַל הַגֵּרֹן;
וְשֶׁהִמְקוֹם הָיָה בֵּית פָּרֶס הוּא;
וְעַד כֵּן הָיִינוּ בָּאִים בְּשִׁבְתָּ.

אור ישר
אריק וייס
מיצב במוזיאון אסירי המחתרות

מה יתרון לי אב נתחנן / נפשי עגומה ולבי מתאונן
שמחה בלבי מה ירונו / עץ סרק אנכי ולא רענו
פעלי מה בכל יקרי / ציץ עקרי עקרי במקורי
קננו ברכתי יירש ארורי / ריק אם אפנה וערירי
שם צדק יש לי / שתל צדק אין לי
תמי לה ונתתה לי / מה אתן לה ומה תתן לי

משמים לשמי השמים / משמי שמים לערפל / מערפל לזבולה /
מזבולה למעונה / ממעונה לשחקים / משחקים לערכות /
מערכות לרום כסא / ומרום כסא למרכבה
מי דמה לה / מי ישנה לה / מי ראה / מי הגיע / מי יתלה ראש /
מי ירים עין / מי יקשה / מי יעז / מי יזיד / מי יחשב בלב / מי
יתנאה / מי יגס / מי יערה
ורכובה על כרוב / ודיאתך על רוח / וארחך בסופה / ודרכה
בסערה / ושכילה במים / ושליחותך באש / אלה אלפים ורפי
רכבות / נעשים אנשים / נעשים נשים / נעשים רוחות / נעשים
זקים / נעשים כל דמות / ועושים כל שליחות / באימה ביראה
בפחד ברעד ברדת בזיע יפתחו

כאבי רב ומכתי אנושה וכחי סר ועצמותי חלושה,
ואין מכרח ואין מנוס לנפשי, ואין מקום תחי לי בו נפישא.
שלשה אספו עלי לכלות שאר גופי ורוחי הענושה:
גדל עון ורב מכאוב ופרוד - ומי יוכל עמד לפני שלשה?
הים אני ואם תנין, אלהי, וכי ברזל עצמי או נחושה?
אשר כל עת יסבוגי תלאות, כאלו הם מסורים לי ירשה,
ותדרש לעוני רק, כאלו לה אין על בני אדם דרישה!
ראה נא בעמל עבדה ועניו וכי נפשו כמו דאה יקושה -
ואהיה לה לעולמים לעבד ולא אשאל עדי נצח חפישא.

שמואל! מת בנו לברט ועמדת עלי בנו,
וכלינו מאד אליו - ואולם הנך הנו!
ולו הוא חי, תפשונוהו ורצענו לה אנו.
המו העז אשר נטע אלהים מעצי עדנו
תמלא בטנה דעת ותתענג ברכ דשנו,
ותתחכם ותאמר כי "אלהים עז וגם קנא"
וקראנו לה שיר שם בכין כימה ועש קנו,
ולשמואלו מנחם שם ושת אבון לימינו,
ימה נמרץ ומה נערץ במדבריו וענינו!
ומחשק שלחנוהו ביד פרי לארץ נא,
ולסוכא נתנוהו להתרונו באגנו,
לכן גבור וכן חיל כתבנוהו במגנו...
אהה לשיר אשר נפל - ואין תקנה לפדיונו -
ביד איש יענה רוח וקדים מלאה בטנו!
וכל עצם לעצמו שב וכל מין סר אלי מינו.

אָנִי הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁנַס אֲזוּרוֹ וְלֹא יָרַף עָדֵי יָקוּם אֶסְרוּ,
אֲשֶׁר נִבְחַל לְבָבוֹ מִלְּבָבוֹ וְנִפְשׁוֹ מֵאֶסֶה לְשָׁכֵן בְּשָׂרוֹ,
וּבַחֲר בְּתַבּוּנָה מִנְּעוּרָיו- וְאִם כּוֹר הַזְּמַן שֶׁבַע בְּחָרוּ
וַיְהִרְס כָּל-אֲשֶׁר יִבְנֶה, וַיִּתֵּשׂ אֲשֶׁר יִטַּע, וַיִּפְרֹץ אֶת-גְּדָרוֹ.
וּגֵשׁ-לוֹלִי אֲשֶׁר תִּיקַד תִּלְּאָה וַיִּלְד מִבְּנוֹת יָמִים סָגְרוּ-
לְקַצְוֵי מַעֲלֹת חֲכָמָה וּמוֹסָר וּמוֹסֵד אוֹצְרוֹת שֶׁכָּל-חֲקָרוּ,
וְדַע כִּי לֹא יִגְלֶה עַד יִכְלֶה צְפוּנֵי תַעֲלוּמוֹת אִישׁ שָׂאָרוּ.
וְקִנִּיתִי תְמוֹל שְׁמִץ תַּבּוּנָה- וְהִשְׁפִּים הַזְּמַן לְדָרֵשׁ מַחִירוֹ.
וְעוּדֵי-אֲרַכְכֶּה לְדָרֵשׁ תַּבּוּנָה, וְאִם לֹא יִחַבֵּשׁ הַיּוֹם חֲמוּרוֹ
וְלֹא יִחַלֵּשׁ לְבָבִי מִזְּמַנִּי אֲכַל יָקִים אֶסְרוּ, כֹּל הַפְּרוּ,
וַיִּגְרַתִּי, מִיַּדְעִי, אֲשֶׁר בָּא וְלֹא יָבוֹא לְאִישׁ בְּלִתי מְגוּרוֹ.
בְּעַת לוּנִי, וְהִשְׁחַק נָקִי-כָּף, וְהִסְתַּר טְהַר-לְבָב וּכְרוּ
נִהְגַנִּי עָלֶי-אֲרַחֲי תַבּוּנוֹת וְהוֹרְנִי בְּאוֹר נֶהַג וְהָרוּ.
וְחֲמַלְתִּי, בְּפַחְדֵי מִתְּלֵאוֹת, עָלֵי אוֹרוֹ כְּאֵב עַל בֶּן-בְּכוֹרוֹ.
וְרוּחַ שְׁלֵחָה בּוֹ מִפְּרָשֵׁי עֵב וּפְרָשׁ עַל פְּנֵי סֵהַר אֶפְרוּ,
כְּאֵלוֹ אוֹתָהּ זָרֵם גְּשָׁמִים וְתִשְׁעֶן לְעֵב עַד כִּי תִקְרוּ.
וְשַׁחַק הֶעֱטָה קִדְרוֹת, וְסֵהַר כְּאֵלוֹ מֵת, וְהֶעֱנַן קִבְרוֹ,
וּכְכוּ אַחֲרָיו עֲבִי שְׁחָקִים בְּכוֹת, כְּבִכּוֹת אָדוֹם עַל בֶּן-בְּעוֹרוֹ,
וְלִבֵּשׁ לִילָה שְׁרִיוֹן אֶפְלָה וְרַעַם בְּחַנִּית בְּרַק דְּקָרוּ.
וְהַבְּרַק עָלֵי שַׁחַק מְעוֹפֵף כְּאֵלוֹ הוּא מִשְׁחַק עַל דְּכָרוּ,
אֲשֶׁר פָּרַשׁ כְּנַפָּיו כְּעֵטְלֵף וְעַפּוֹ עוֹרְכֵי הַשֶּׁהָ בְּשׁוּרוֹ.
וְסָגַר מַחֲשֻׁבוֹתַי אֵל, וְחַפְּצֵי לְבָבִי מִשְׁנֵי פָּנִים אֶסְרוּ,
וְאָסַר בְּעֻבוֹת חֲשֶׁךְ לְבָבִי- וְהִתְעוֹרַר כְּגַבּוֹר מִמְּצוּרוֹ.
וּכְל אוֹחִיל, יְדִידִי, וְאֶקְנֶה לְאוֹר סֵהַר, אֲשׁוֹן חֲשֶׁהָ הַמִּירוֹ.
כְּאֵלוֹ קָנְאוּ עֲבִים לְנַפְשִׁי, וְעַל כֵּן מִנְּעוּ מִנִּי מְאוּרוֹ.
וְאֲשַׁקִּיף עַת יִגַּל פְּנֵיו, וְאֶגִּיל כְּגִיל עֶבֶד אֲשֶׁר אֲדוֹן וְכָרוּ.

בְּהִלָּחֵם אֲנֹשׁ יָכַת חֲנִיתוֹ, וְעַתָּה יָרוּץ אֲזִי יִמְעַד אֲשׁוּרוֹ-
וְכֵן אִישׁ יִדְבֹקוּ אוֹתוֹ תִּלְאוֹת, וְלוֹ יִשִּׁים בְּבֵית נִגְה דְּבִירוֹ.

גם האגרוף היה פעם יד פתוחה ואצבעות
אמתי ברנסקי, תלמיד בבית המדרש בראש פינה
חימר שרוף וגלזורות

רֵאָה שְׁמֵשׁ לְעֵת עֶרֶב אֲדָמָה פֹּאֲלוּ לְבִשָּׁה תוֹלַע לְמַכְסָּה,
תִּפְשֹׁט פְּאֵתֵי צְפוֹן וְיָמִין וְרוּחַ יָם בְּאַרְגָּמָן תִּכְסֶּה,
וְאַרְצֵי - עֲזֹכָה אוֹתָהּ עֲרֵמָה בְּצֹל הַלַּיְלָה תִּלְיוּ וְתַחְסֶּה,
וְהִשְׁחַק אֲזִי קָדָר, כֹּאֲלוּ בִשָּׁק עַל מוֹת יְקוּתֵי־אֵל מְכַסֶּה.

נפשי במסתרים תבכה עלי גוה / שצף בשצף החכה והתאוה
כמה ייחל איש כלה אשר גופו / כלה ואין תוחלת לו ולא-תקוה
לו תשקלוהו עם-הכל אשר נשוה / גוף נחלה עם-נפש פלטה דוה
השכני מרום למה בראתני / למה הרוג עין מפל-בני עלוה.

// רבי שלמה אבן גבירול

הלא תראה מידעי שקקים כערוגת גן
וכוכבים כשושנים והסהר כמו אגן.

כמה לקה באצבע/ וכמה בקרפה ישפע/ אשר במטבע הזכרים
הטבע! / נסתתפה שדהו, / טוב ישאהו עושהו/ אלו בראני/ אמן
שעשאני/ אשה הגונה- / היום הייתי חכמת לב ובעלת בינה/
בדיקה טו, אני ורעוטי מחזיקות בפלה, מזרות בלבנה,
מספרות זו עם זו - פעם באור, פעם באפלות- / דברי הימים
והבלי הטפלות./ ואולי כי חכמתי ביותר מהטויה ואמרת:
אשרי/ לדעת מעשה פשתים שריקות ואורגים חרי, / שפת כוס
ופטורי צצים כרובים ותימורות וכל הני מלי מעליתא, / צבע
רקמתים ומחטא דתלמיותא./ ולעתים מזמנות/ כדרך הנשים
כמשפט הננות/ בתוך האפר אשככה בין שפתים, / מקום
שפיתת הקדרות בין תנור וכירים, / חוטכה עצים וחותר
בגחלים/ וטועמת מיני תבשילים./ ולמועדים ולרגלים/ הנזם על
אפי והעגילים, / את התר בידי מנענעים וצלצלים.
ולקח ימין בהגיע פרקי ומזלי/ בחור וטוב יעלה לגורלי,
יאחבני אישי יושיבני בקתדרא, יעדה עדי זהב על מעילי/
הנטיפות והשרות וגם כל חלי./ וכיום מועד בעדן חדווא הכנסת
כלה ובשבוע הבן תרבה שמחתי וגילי, / והיה כי ארעב -
יאכילני פת עמלה ולצמאי ישקני יין גרדלי או יין חרדלי./ חק
ומוסר לא יפרע/ ועונתי לא יגרע, / שבת בשבתו וחדש בחדשו/
עלי ניח צדיק ראשו./ שלש אלה יעשה לי כמצות שוכן
מעונה:/ שאר כסות ועונה./ גם אני שלש כנגד שלש אשמר
ואקים, / שלשה המה לא נפלאו ממני ולא רחוקים:/ דם ואש
וחלת לחם, מה נמרצו שלשתו, מנפת ערכו, מדבש מתוקים!/
עליהם אין להוסיף מספר ומנזן, אין לשאל אחריהן "הני נשי
במאי זכין?"

אָבינו שְׁשָׁמִים, / שְׁשֵׁשִׁית נְסִים לְאַבוֹתֵינוּ בְּאֵשׁ וּבַמַּיִם, / הַפְּכֶת
אור פְּשִׁים לְבַל תִּשְׂרַף בְּחֵמָה / וְהַפְּכֶת דִּינָה בְּמַעֲזֵי אִמָּה / וְהַפְּכֶת
הַמַּטָּה נֶחֱשׁ לְעֵינַי אֶלְפֵי רִבְבוֹן / וְהַפְּכֶת הַיָּד הַטְּהוֹרָה לְבוֹן / וְהַפְּכֶת
יָם-סוּף לִיבְשָׁה / וְקִרְקַע הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ נְגוּבָה וְקָשָׁה / הַהוֹפְכֵי הַצּוּר
אָגַם מַיִם / חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנֵנוּ מַיִם- / מִי יִתֵּן וְתַהֲפֹכְנִי מִזְכָּר לְנִקְבָה! /
אלו זְכִיתִי לְכֹה, כִּמָּה חֲנֻנְתֵּנִי טוֹבָה / גְּבַרְתְּ הַבַּיִת הַיִּיטִי, וְחֲנִיתִי
לְבִיתִי מִצְּבָא! / אֲבָל מָה אֲדַבֵּר וּמָה אֲמַר? / לְמָה אֲכַבֶּה וְלְמָה
אֲתַמְרָמֵר? / אִם אָבִי שְׁשָׁמִים גָּזַר עָלַי / וְנָתַן בִּי מוֹם קְבוּעַ, אִי
אֲפָשֶׁר לְהִסְרִיב מְעַלְי, / וְהַדְּאָגָה בְּמָה שָׂאִי אֲפָשֶׁר - כְּאֵב אֲנוּשׁ
וְחֲבָל / וְלֹא יוֹעִילוּ בִּי תַנְחוּמֵינִי שֶׁל הַכָּל. / אֲמַרְתִּי: אֵשׂא וְאֶסְבֵּל /
עַד אֲגֻעַ וְאֶבֶל. / וְאַחַר שָׁכַח לְמַדְתִּי מִפִּי הַשְּׂמוּעָה / שְׁמִכְרִכִּין עַל
הַטוֹבָה וְעַל הַרְעָה, / אֲבָרָה בְּקוֹל נְמוּהָ, בְּשִׁפְהָ חִלוּשָׁה / "בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ שֶׁלֹּא עָשִׂנִי אִשָּׁה!"

//ר' ברוך תוגרמי, ספר מפתח הקבלה

וְאֲנִי אוֹמֵר לְכַתֵּב
וְאֲנִי רִשְׁאֵי
וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁלֵא לְכַתֵּב
וְאֲנִי יְכוּל לְהַנִּיחַ לְגַמְרֵי
לְכֹן אֲנִי כוֹתֵב
וּמְנִיחַ
וְחוֹזֵר עוֹד בּוֹ
בְּמָקוֹם אַחֵר
וְכֹן דְּרָכֵי

צְבִיחַהּ תִּדְמָה כְּלֶכֶה כְּאֵלוֹ
עָלֵי כָל שְׁמַי אֵל מְעוֹנָה מְעוֹנָה
וְלֵה לֵב נְבוֹנִים וּבּוֹחֵן וּבוֹ חֵן
וְלֵב חֲשָׁקִים טָחֲנָה בְּטָחֲנָה
וְתִמְרֵיא בְּשֶׁחַק וְתִשְׁחַק לְבַכְיִי
וְתִרְחַק וּבִינֵי לְבִינָה לְבִנָּה
אֲנִי מִכְּבוֹדָה אֲבַקֵּשׁ לְנַפְשִׁי
תִּחְנָה תַּחֲי-נָא אֲמוֹנָה אֲמוֹנָה
וְלִי לֵב כְּלֶכֶה וְנַפְשִׁי חֲשׂוּבָה
תְּבַלַּע תְּפַלֵּג לְשׁוֹנָה לְשׁוֹנָה
וְאִם-הִיא לְפִרוּד תֵּאֵוָה אֲשׁוּוּהָ
נִדְדִי תִמְוֹרֶת עֲוֹנָה עֲוֹנָה
וְאִם-תֵּט לְחֲשֶׁק תַּחֲי-לָה תַּהֲלָה
וְנַפְשָׁה תַּחֲי אֶל-נְכוֹנָה נְכוֹנָה
לְכוּ-נָא זְמִירֵי לְבֵית הַצְּבִיחָה
וְעַל-כָּל-שְׁפִימִם תְּלוּ-נָא תְּלוֹנָה
וְאִמְרוּ צְבִיחָה אֲרָמָה תִּמְיָמָה
נְעִימָה אֲשֶׁר כְּלֶכֶה לְכִנָּה
עֲדִי-מָה נִדְדָה וּמֵאִיזֵן חֲנִינָה
חֲנִי-נָא כְּלָבִי פָּנִי-נָא פָּנִינָה
וְלָה אֲהִיָּה מִמְצוֹדָה מְצוֹדָה
כְּצֹל אֲהַבְתִּי חֲסִי-נָא חֲסִינָה
וְלִכְשֵׁי גְאוּנָה לְחִדּוֹשׁ שְׁשׁוּנָה
וּמְעֻטָּה תַּהֲלָה עֲדִי-נָא עֲדִינָה.

// משם רבי מנחם מנדל מקוצק

עִיר גְּדוּלָה
בְּתֵי חוֹמוֹתֶיהָ גְבוּהִים
מְכַסִּים אֶת הַשָּׁמַיִם
שְׁלֵא יִרְאוּם

// כפרות מסידור ר"י יעב"ץ

לא מִצָּא בְּעַל חַי
יִקַּח עֲצִיץ עִם זָרַע
אוֹ נֶטֶע
וּמִחֲזִירוֹ סְבִיב רֵאשׁוֹ
כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה
וּמִשְׁתַּתְּרָה עִמּוֹ בְּנֶפֶשׁ הַצּוֹמְחָת

An abstract black and white sketch. The background is filled with numerous thin, diagonal lines of varying lengths and orientations, creating a sense of movement and texture. A prominent, thick, horizontal black bar is positioned in the lower-left quadrant. Inside this bar, the Hebrew word "שירה" (Shira) is written in a clean, white, sans-serif font. The overall composition is minimalist and expressive, suggesting a theme of poetry or artistic creation.

שירה

*

// שי כהן, תלמיד בישיבת מעלה גלבוע

לְהַחֲצֹב מוֹל אֱלֹהֵי
וְלִנְעוֹץ בּוֹ מִכֶּט
בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת
לְנֶשֶׁם אֶת אֲוִיר בְּרִיאָתוֹ
פְּעַם
וּפְעַמַּיִם.

שלמות

שמואל יצחק לוי, תלמיד בישיבת עתניאל
תשע"ו, טכניקה מעורבת, גדלים משתנים

בין תורה, בין תפילה

// חובב גנסן, תלמיד בבית המדרש בראש פינה

בין תורה, בין תפילה

החול,

רק הוא יעיד,

היה כאן אדם.

כפור המדבר, להט האדמה.

הטביעה נעשתה,

מרחב הקע.

עננת ריק,

זעקת מזוג אין-סופי,

בשפה של גאות,

שפל.

הרם אותי,

ואז פזר,

עשה אותי ארמון

לשליחותך.

אָנִי יְדַעְתִּי

// יהודה לדורבג, תלמיד בישיבת תקוע ומשרת בצה"ל

לרב דב

אִין בִּי מַלִּים לְסַפְקוֹת שְׁלָה,
בְּמַרְחֵבִי בְּחִירָה אֲצִלִּי
יֵשׁ חֲלָל שְׁתִּיקוֹת,
קִרְקַע הַלְכָה,
וּמִגֵּרָה אַחַת בָּהּ הִחַבְּאֵתִי
יַעַר מִשְׁלֵג לְזַעֲקוֹת יִידִישׁ

הִיִּיתִי רוֹצֵחַ לַתֵּת לָךְ
דָּרָךְ
בְּסִילְבוֹס מְסֻדָּר,
זְמַן הַגָּעָה לִיעֵד.
כָּאֵן גּוֹסְעִים בְּטַרְמָפִים
שְׁצָרִיךְ כָּל אָדָם
לְבַקֵּשׁ בְּעֵצְמוֹ
כִּי אָנִי יְדַעְתִּי אִי אֶפְשָׁר
לְסַפֵּר כָּלֵל.

אבהים

אריאל תורג'מן, תלמיד ישיבת שיה יצחק

עפרון על נייר

*

// עוז סימינובסקי, בוגר ישיבת תל אביב

וְלָקוּם, לְכָרַע,
וְלִזְקֵף
לְהַתְיַיֵּרָא, לְהַפְלֵם,
לְהַאֲסֵף, לְהַעֲלֵם
לְהִיּוֹת חוֹלָה וְחוֹלֵם, וּמֵלֵא וְלֵא שְׁלֵם
לְהִשְׁכַּב בְּיַסוּרִים עַל הַרְצָפָה בְּקַרְיָעָה (בְּקַרְיָעָה. בְּקַרְיָעָה.)
לְהִזְרֵק בְּשִׁקְט מַיִם טְהוּרִים עַל כָּל גִּילּוּלִים וְלִטְהַר. וְלַהּוֹדוֹת,
הַכְּנָעָה הִיא בַּיִת.

וְעַד עֵמֶק טְרוּף וְזַעַם לְשִׁיר וְלַהֲלֵל
וְעַד מַלְכוּת לְהַתְרַג, וְלַהֲחַרֵּב וְלִילֵל
וְלָדָם. וְלִסְבֵּל.
וְלַהֲתַפְלֵל.
בְּקוֹל פֶּר עוֹלָה, בְּקוֹל שְׁעִיר מִשְׁתוֹלֵל
לְקָרָא מוֹל אֵינְסוֹף תְּהוּם
עֲזָאוֹל

הַכְּנָעָה הִיא בַּיִת
הַכְּנָעָה הִיא בַּיִת

עץ הרימון נשבר

// ברק דרורי, תלמיד בישיבת רמות

"כלי עץ, כלי עור, כלי עצם, כלי זכוכית, פשוטיהן טהורין, ומקבליהן טמאים.
נשברו, טהרו.
חזר ועשה מהן כלים, מקבלין טומאה מכאן ולהבא."
(מסכת כלים פרק ט"ו, משנה א')

הִינּוּ כְּלִים.

פְּעַם.

כְּלֵי עוֹר מִטְּלָטְלִים מְלֵא

וְרִיקָם.

וְסִיבֵי הָאוֹר נִשְׁזָרוּ בְּלִיבָנוּ

אֶט-אֶט. חֶרֶשׁ. נֶרְקָמוּ.

לִיפֶף הָאוֹר אֶת הַגּוֹפִים,

אָחֵז וְנִזְרַע.

אֵיחָד פִּירוּדִים.

אֶךְ גַּם פֶּעַר.

וְהַפֶּעַר יוֹקֵד הוּא.

מְרוֹקֵן אֲוִיר

מִבְּלוֹנֵי יְלָדוֹת.

עֵץ הַרִימוֹן עֵצֵב רִיחוֹ.

צְעָקָה אֵילָמָת
בְּלֵיל שֶׁל חוֹרֵף.
בְּשִׁנָּה.
אוֹחֵז בְּשׁוּלֵי
הַחֵיכָל.
מִיָּם.

המלך בשדה

// דניאל הרמן, תלמיד בישיבת הר עציון ומשרת בצה"ל

[א]

הוא ואני בשדה
וכל קרן שמש וכל טפה של יצה -
כלן יוצאות אליו.
ומפני צעקת מפקד ושעון מתקתק
המלך שבשדה תופס מחסה;
מסתיר עצמו
בין ימים שהולפים לכלי שוב
בין עינים דלות ורעות
בין שגרת הריק.

[ב]

'אלול' לוחשות השפתיים,
מחשבות לנפל אל תהום של יאוש.
'אלול' הן מזכירות, שלא ימללו עוד מלים ורות
שיתודו.
והלב שוב פועם שוב
זוכר ימים של אור.
שומע רחש גלים המשתברים אל חוף
וירי לילה מפלח מציאות שעומדת עירמה.

[ג]

הזמן קפא והשקיעה

צובעת באדם נהרות-עין שממעל;

עינים מביטות ישר ולא רואות בשדה

את המלך שברח

במרכבת אש אל

כסא

רם

ונשא.

*

// גילעד הסה, בוגר ישיבת הר עציון

בְּרוּשִׁים רְעָדוּ בְּזַעַר
כְּשׁוֹמְעִים שְׁרִיקוֹת פְּגָזִים
הַמְתִּינוּ לָתֵם הַזַּעַם
שֶׁלֹא כָּל בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי

הַגְּדֵר הַיְתֵה צוֹרֵת פֶּתַח
מִחוּץ לָהּ הִיָּה מְקוֹם פֶּטוֹר
הַזְּחָלִים הַלּוּמִי שְׂאוֹן וְרֵתַח
בְּקֶצֶב זְכוֹר וְשִׁמּוֹר

מִלְמַל רַב גְּדוּדֵי זְמִירוֹת
לְחַשׁ יִנְצְרְכֶם כְּמוֹ כֶּבֶת
יֵצֵא לְקִרְאָתָהּ בְּשָׂדוֹת
לֹא מֵצֵא לֹא שְׁלוֹם, לֹא שֶׁבֶת

מְנוּעַ גִּשְׁנֵק מְעַרְבֵל הַעֲפָר
חֹל מְכֹסֶה פְּנִים וְשַׁעַר

בין הזמנים

// ישי מיכלסון, בוגר ישיבות שיח ידידיה ורמת השרון

שְׁעָה אַחַת בְּקִשְׁתִּי מִכָּל הַזְּמַנִּים
שֶׁתְּהִיָּה לִי מְגֵן חוֹסִים כְּמוֹ
צֶל הַתְּאֵנָה לְיַד הַמַּעֲזֵן, בְּקִיץ
הָאֶהָרֹן בִּיקְשָׁנוּ עַל גִּיטָרָה
תְּחִנּוֹת פְּשוּטוֹת.
וְמָה דַעְתָּה עָלַי, אִם אֶפְשֶׁר לְצַמְצֵם
מִבְּחֵן בְּבִקְיָאוֹת וְלֵב מִתְנַשֵּׂם
שׁוֹב מִבֵּית וְרִצָּא מִתְרוֹקֵן

עוֹד נֶשׁוּב לְקוֹשִׁיּוֹת וְהַוִּיּוֹת.
בִּיקְשְׁתִּי בְּדָקָה שְׁבֵת־פְּלוֹת
לְרַגַע לְהִיּוֹת

בייניש

שחף בן שעה, בוגר ישיבות אורות שאול וצפת
שמן על בד 70*50, 2016

התפילות

// משה בלאו, תלמיד בישיבת הר עציון ומשרת בצה"ל

"כי מי שיש בו יראה, קולו נעשה רעים"

(ליקו"מ ה')

לעצמי אני לוחש,

ברגעי העירום שלפני המקלחת

עור חלק היה לי פעם

התפללתי

לשערות הקטנות שלא

תצמחנה. התפללתי

לתפלות הקטנות

שלא תצמחנה, הן מלאו

את הכרמים שלי בקוצים

דוקרים ברגליים

הולכות

ומתקשחות, התפלות

גושים שחורים בחזה

קולן משתנה

רעים וברקים

על רקע לבן למדי.

סדר העבודה

// איתי דויטשמן, בוגר ישיבת ירוחם

אני מסדר לפניך את
החטאים שלי
יפה יפה,
לפי האלחבית.
רק ככה אני
מצליח. כל כך רציתי
לקרע את השמים
בתפלה.
בדרישת
אגרוף, בתחנת
צינים, בנצנוץ
דמעות.
כתבו בספר שלה שמלחמה
עושים בתחבולות
וגם אני
התנדנדתי וכרעתי
והתכופפתי וכרכתי
את רצועות הא-להים השחרות,
קניתי לי
כפה גדולה עשויה
בסריגה גסה.
אבל בסוף תמיד נשארת
עם המחזוריות הכפיתית שלי,
אשמת,
בגדתי,

גִּזְלָתִי. בַּעַל-פֶּה. כְּמַעַט בְּלִי לְחָשׁוֹב

רַק כָּכָה

אֲנִי מַצְדִּיקָה.

*

// נריה יעקב בריגה, בוגר ישיבת רמת גן

כמו תינוק נשא ידים למרום בתפלה
מנסה לאחז את הצעצעים המרגיזים האלה
והידים קפוצות, מפספסות את הענין
וזרקות אתם בחזרה לאן - -

ולעמד כה חסר אונים
עם ידים סגורות
למרות שאתה עכשיו פותח את ירך
עם עינים עצומות
למרות שעינים שלך פקחות אל הפית הזה
יומם וליילה
ולחיות מלא רגז ועצלות ומרירות
למרות שאתה תמיד שמח
ולא משמחה ידיעא.

*

// גילעד הסה, בוגר ישיבת הר עציון

ימים לאים, מתלעלעים
הדלון הזמן ועושים
ימי תלאים קרעי טלאים
אם אין אני ומי-לא-אם

אני ולא עכשו ואין מתי
ואין אתה הכל מרוח
יושב סופר חבורתי הן עתותי
הן עתותם והעקר הרוח

כבנך הזמן עקר
כצאן נמכר בקר טבוח
נשפה דמו גופו כבר קר
ומפרפר, עכבר טבוע

כעצלתים נים לא נים
נמתח אל פי סוף השבוע
ומתחמק משעונים
אך מעלי תקתוק קבוע

הכבידה המצמידה
ימי ומצמיתה ומעכלת
ומוצצת בשר לשדום
ובידה המאכלת

ספרים

// הלל תירוש, בוגר ישיבות רמת גן ושיח יצחק

כָּל סֵפֶר טוֹב
פּוֹעֵם בִּי כְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית
וּבְכָל דֹּחַ-פְּרִשָׁה חֲדָשָׁה.
רֵיחוֹת שֶׁל בְּרִיאָה
עוֹלָמוֹת מֵתְהוֹיִם
מִמְלִים, בְּאֶפֶס קוֹל,
אֲנִי שְׁקוֹעַ בָּהֶם כְּכַמִּי הַמְבוּל
נֶאֱחָז בַּתְּכוּבוֹת בְּדָם מִסְתַּעֵר,
בְּמִבְט מְאִים, מְבַקֵּשׁ לְהִיּוֹת.
סִפְרֵי הֵם לִילוֹת כּוֹכְבִים
לְצֵאת כֶּם
מֵאֲצִטְגִינּוֹת שְׁלִי,
חוֹצְלֵאֲרָצִים שֶׁלֹּא יִדְעֵתִי לְבַקֵּשׁ כֶּם עֶזֶר כְּנִגְדִי.
בְּסִפְרֵים אֲנִי יֹשֵׁן, וְרַק שָׁם מֵעַז
לְחַלֵּם, לְעֵלוֹת לְגִדְלָה
לְמִצַּא שְׁבָר
לְעֶצְמִי.
כֶּם אֲנִי מִסְתַּתֵּר, רְצוּא וְשׁוֹב, בְּסוֹף מִתּוֹדַע
פְּעָמִים בְּבִכִּי.

ובסוף,
שָׁם בְּאֶרְוֹן.

כיפה

// עמיאל ירחי, תלמיד בישיבת נטע שורק

כל כַּף הַרְבֵּה זְמַן לֹא הֵייתִי לְבַד
עַד שֶׁהֵייתִי בְּלוֹי בְּהֶמוֹן
(יֵשׁ לִי כִיפָה עַל הָרֹאשׁ
כָּלֶם רוֹאִים
שֶׁהִיא דְּהוּיָה
בְּלִילוֹת אֲנִי מוֹרִיד אוֹתָהּ
וְרוֹאֶה לְרַגַע כַּמָּה צָבַע יֵשׁ בְּצִידָה הַפְּנִימִי)
קֹבְעֵתִי לִי דֵיִיט עִם עֲצָמֵי אַחֲרֵי הַרְבֵּה זְמַן שֶׁלֹּא
הַרְבֵּה צִפְיָה וּבּוֹשָׁה
מְעַט דִּיבּוֹרִים
וְכִכָּה בֵּין הַתְּפִלוֹת וְהַשְּׁקִט
בְּזִכְרֵתִי
יֵשׁ דְּבָרִים אַחֲרָיִם שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹכִי
יָפִים

סכך לנצח

// משה בלאו, תלמיד בישיבת הר עציון ומשרת בצה"ל

הַיְדִים חוֹפְנוֹת וְגוֹלְלוֹת רֵאשָׁה מְעֲלִי,
נִבְהָקוֹת שׁוֹב בְּאוֹר הַכּוֹכָבִים;
גִּידִים חוֹרְקִים, נוֹשְׁקִים - עוֹד אֵין עָבִים
וְהַשְּׁמִים לֹא נָטְלוּ טְלִי;
הַרִיחַ כְּבַר מְלֵא אֶת הָאָוִיר.

הַיְדִים חוֹפְנוֹת וְהַפְטִישׁ נֶחֱפֵן;
לֹא רְצִיתִי שֶׁהַשְּׁמִים יִחְזְרוּ לְהַפְתֵּחַ;
אֲךְ אֶת מִנְחַת כְּבָר: אֵיבָר אֵיבָר, וְאֶתֶּךָ
כָּל הָעֲרֻבוֹת הֶרְקוּבוֹת מִמְעוֹפֵן
מִהַמְגָּבֶת הֶרְטוּבָה אֶל הַלּוֹלֵב הַמְשֻׁטָּח.

הַיְדִים חוֹפְנוֹת אֶת הַיָּמִים שֶׁנִּגְלְלוּ
וּבָאִים מֵהַצֶּפֶן חוֹלִים, חֲמוּצֵי בְּגָדִים לְחִים.
אִיָּה מִמִּינִים חֲזָרְתָם בְּחֻצוֹת לְהִיּוֹת שִׁיחִים.
הַמְטָאטָא אוֹסֵף וּמְרַכֵּז אֶת הָעֲלִים,
וְאֶת - כְּבָר עֲמוּדִים, וְכָל הַכּוֹכָבִים עוֹלִים.

ללא כותרת (שיח, וריאציה 1)
עוזיאל רנחל בוגר ישיבת מצפה רמון
שמן על בד 90*120, 2017

התפחדות

// צור ונטורה, בוגר ישיבות רעותא, שיח יצחק ואשתמוע

"אם את בת ארבע עשרה וכותבת שירה, את בת ארבע עשרה וכותבת שירה.

אם את בת שלשים וכותבת שירה את אולי, רק אולי, משוררת"

(ציטוט עממי)

[א]

את בּוֹתְבֵת שִׁירָה כְּמוֹ שְׂאֵתָה לּוֹמֵד תּוֹרָה,
הַסּוֹף קִיָּם בְּתַחֲלֵת תְּעוּזָה.
הַכֹּל לּוֹחַ מִשְׁחָק, הַהוֹנָה שְׁלָכְם – שְׁעוֹן אוֹזֵל
לְאַחֵר.

אַתֶּם בְּקִצּוֹת אֶצְבְּעוֹת
יוֹשְׁבִים וְסוֹפְרִים סֵתָם
גְּרָגְרֵי סֶכֶר לְעוֹגָה.

זֶה בְּסֵדֶר לְשִׂמְחַ בְּעִבּוּדָה,
דְּבָר לֹא יַעֲצֹר אֶת הָאוֹתִיּוֹת שְׁלָכְם
מִלְּהַמֵּג.

[ב]

אֲנִי לּוֹמֵד כְּמוֹ שְׂאֵת בּוֹתְבֵת כְּמוֹ שֶׁ
תֵּאֲנָה אוֹגֵרֵת מְתִיקוֹת מִהַקִּיץ.

אֲנֵרְגִית הָאֲדָמָה הוֹפְכֵת לְגְרָגְרֵי זָהָב, אוֹר
מִים וִירְחִים נְגָרִים
בְּשִׁקְיָה פְּנִימָה.

על אחד ההרים,
דבר מה שדבק באצבעות
מדבק את אכילת הפתות בשדה,

את טעם הפיקניק שהיה על שפתי הזכרון.
עצים עכשו לא מנסים להיות, גדל בני שלושים. גם לא טפות בסלע
עצים עצים.

[ג]

אני ואת רק מסרקים את ההוה במסרקות של גדילה.
הוא מניח ראש על ברבים, מתמסר אליה
עכשו רק שנים בעולם.

המתוק והנושר ממנו נטוה לחבלים ולמפרש
בתת המודע שלנו, אני ואת ספינה בים
אורגים מציאות לפקעות, לזרעים, לעתיד

שיום יגיע ואולי
אהיה אחד
עשוי מאותיות שזרעתי לזכרון.

חרציות

\\ יגל מגנהיים, תלמיד בבית מדרש רעותא

היית מאמינה, כבר
יש חרציות בצדי הדרך.
הלב בועת סבון, פורח באויר
למראה עדר כבשים
במורדות המוריקים של יטא
קוראים מבעד זכוכיות בית המדרש.

הביטי עתה בזוית העין
איה חולף החורף
הכל מסביב התגשם.
(אני חולם: גשם
את חושבת: מגשם
שנינו לא מעזים: התממש)

את אומרת גם זה
יחלה,
שוב נדחה ספר למדף הצפוף,
נתאנח בלי קול.
(ובמחי יד תשטפי בנחלים שלך הכל).

עזבי הכל.
תרפי וריד קפוץ במצח
גברת ראיתי-כבר-כל
עיפה שקמותה.
קרכי לעץ השקד המגוכב

לְטַפֵּי גֹזַע שְׁלוֹ מִצְלָק אַחֲרֵי
חֶרֶף שְׁלֹם.
אֲמַרֵי בְּקוֹל: עֲכָשׁוּ.

אֲנִי לֹא מִשְׁלָה.
יֹדַע כְּמוֹהָ
חֵם מְדַבֵּר
וְקוֹר לִילוּתָיו.
צָהֵב שׁוֹמֵם וְחָד.
(אֲנִי גַם
נִשְׁפָּתִי הֵבֵל פֹּה
חֵם עַל הַלֵּב הַקְּפוּא.
אֲנִי גַם
לוֹבֵשׁ שְׁמָלָה
צְבָעוֹנִית רַק לְעָרֵב אֶחָד.)

וְעַד?ו-
רְאֵי הַחֲרָצִיּוֹת צְהָבוֹת רְכוּת,
רְאֵי כַף יָד מְלֻטָּפֶת,
רְאֵי גְבִי מִיָּם נְקוּיִם בְּקִצּוֹתֶיהָ,
רְאֵי הַנֶּפֶשׁ יוֹצֵאת,
נִשְׁמִי:
הַמְדַבֵּר מֵתְעוֹרֵר לְחַיִּים.

מסה

הדרן לפרק במה מדליקין

// יעקב ולך, תלמיד בישיבת הר עציון

"אם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב ההרואין היו משתגעין ומתלהטין אחריה ולא ייחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי ההרואין כולל את כל הטובות שבעולם," התבטא אולי פעם מכור מליצי במיוחד. אלא שמתיקות וערבות העולם הזה יכול אדם להרגיש בגופו ממש, ומתיקות וערבות טוב התורה יכול אדם להרגיש רק בנפשו. ומי שנפשו משתגעת ומתלהטת אחריה, דומה היא עליו כמכור, ומפני שהיא בת מלך לא תוסח דעתה במיני ענייני עולם הזה.

אלא שאי־אפשר לה לנפש אפילו שעה אחת של תורה ומצוות בעולם הזה בלא הגוף. לכך מטעימה היא את הגוף באפס קצה מתיקות וערבות ובאותה שעה הזהב חשוב רק מפני שהוא קונה את הכסף, והכסף אינו חשוב כלל. אך גם מי שנפשו הטעימתו ממתיקות וערבות שנחה עליה, אינו בת מלך, וכל מעדני כפרי חוזרים וקוראים לו והיה כרוך בהם אלמלא נפשו מושכתו שוב ומטעימתו טוב התורה. ושוב מצינו טבעה של תורה שירדה לעולם שעיתים היא מופרת. והולך אצל מקום שהתורה מופרת ועושה לה' ואומר אל נפשו אף כי במקום הפרת התורה אני ומפר אני קמעה, אמצא מנוח לכף רגלי ואשוב ואשנה ואשוב ואפר עד אשוב אל התיבה. ועולץ אל נפשו ונפשו עולצת אליו שיפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת. וכיוון ששכחה, שככה נפשו ושחה.

אל קנא ונוקם ואורייתא חד הם: יום עזבתה, ויומיים לא תענה לטלפונים. אל ניהם על הרעה ואורייתא חד הם: יומיים חוזר ומטלפן, וכיום השלישי בהיותם כואבים כאב הפרידה, שבה ועונה. ואור אורייתא שב ומפציע עת חדלה הנפש מפרפורי תסמיני הגמילה כשצפצוף הזרזיר מתבהר פתאום עד כדי קבלת משמעות. ודרך הצוהר הקרוע לרווחה זורם שטף מים רבים, אליו לא יגיעו במיאון רגליים רחוצות וכתונת פשוטה.

ואם חוזר ונשנה, רוצה ושכ, פעם אחר פעם נשפט כאותו מעגל בוכים, כעם ישראל בספר שופטים, לבסוף גם הפרידה שוב אינה קשה כל כך עליהם ודומים הם כעופר איילים על הרי בשמים. וכשמתגלה לפתע כמה עוד אותה העת לעשות לה', ועד

מתי, עד ששוב עופר האיילים אינו בורח אלא נמצא, ושבה הנפש להתמכר לעבדים ולשפחות אך יש קונה עולם בבניין התורה.

את מסכת שבת התחלתי מיד לאחר שזעקתי בגרון ניחר את הצהרתי לשמור אמונים למדינת ישראל. ואם הצהרתי לשמור אמונים לחוקיה ולתורותיה ולא לחוקיה ולמנהיגיה, לא הרגיש בי אדם והקפיד בי. ולאחר שבגרון ניחר קראתי את ההדרן על השער האמצעי של מסכת נזיקין, על מצחי הכומתה הצבאית וסמל החיל נוצץ בין עיניי, פתחתי במסכת שבת וקראתי שיציאות השבת שתיים.

אף שיציאות השבת מהצבא גם הן היו שתיים, בבחינת שתיים עשרה שתיים, לא חיכיתי עד אליהן כדי לחזור ליציאות השבת, ונהגתי בהן כשם שנהגתי בכבא מציעא, בחודשיים הראשונים לשירותי. מסכת זו התחלתי בישיבה, שם למדתי רוב בניינה ומניינה, והנשאר בטל לעומת רוב זה וגם בזמנים מתים או מומתים מעבודת הצבא, הבית והעלייה נשאו אותי הביתה, מעלה, אל הישיבה. על חשבון זמני השק"ם (כמה חברים הצטרפו אליי והספסל בחוץ הפך לרגע לבית מדרש תוסס) בהשכמה מוקדמת בבוקר (השכלתי להיטמן מפני מפקדים, אך הקפצה תפסה אותי בהפתעה והגעתי אליה ברגע האחרון ממש) ובזמנים מתים או מומתים אחרים שמרתי על הלימוד כפי שהיה בישיבה, ועל סוגיה אחת אף הספקתי לכתוב מאמר יפה (כתב היד אבד לי באדמת הפודרה של אחד משטחי האימונים, ולא הספקתי לסיים אותו).

אך גם אם יציאות הצבא רכו, יציאות השבת לאט הצטמצמו. הלימוד לכש צורה שבישיבה מכונה לימוד של בעל בית, כינוי שהתאים כי הפסקתי לקוראו שדה והתחלתי לקוראו בית, ולא את השיחה, כיצחק אבינו ויעקב אבינו אלא את עבודת הצבא, שבה עברתי מיחידת שדה ליחידת משרד ממוזג. במקום שראשי יהיה פנוי להשיח דעת גופי הדואב ממסע וממריבה בדברי תורה, גופי נהיה פנוי להשיח דעת ראשי הדואב מעבודת מחקר מאומצת במילי דעלמא. וכשרב יוסף אמר שוכא דארזא, רמי בר אבא אמר זאזא ואני אמרתי הדרן עלך יציאות השבת, הדבר היחיד שהדרתי אליו הייתה עבודתי הצבאית, גם אם חזרה מסוימת הייתה יכולה להועיל לי בהבנת שורש מחלוקתם של רב יוסף ורמי בר אבא.

***

וכעת, לאחר חודשים רבים, הדרן גם על המילים הדרן עלך, כשסיימתי את פרק במה מדליקין בזמן לא סביר בעליל. אמנם תוך כדי היו גם סדרים וספרים אחרים, למדתי ולימדתי, שמרתי (הרבה, ובעמדה קל מאוד לראות מי מגיע ולהחזיר את הספר לכיס בזריזות) ועשיתי דברים מדברים שונים. היו שם כמה דפים בכרכות שלמדנו בחבורה בין מנחה לערבית, עשרים דף מנזיר שפתאום נחה עליי הרוח ללומדם, סוכה ומנחות, ירושלמי ואורות, מדרשים ומשניות. אך אף אחד מהלימודים האלה לא החזיק הרבה זמן. שינויים ועבודות דחופות בצבא שיבשו לי את הל"ז. הדבר הקבוע היחיד במשך חודשים מלאי טלטלות ותרגילים, מחקרים ולילות לבנים היה פרק במה מדליקין.

פעם אחר פעם חזרתי לבהות בדפים המרופטים של כרך עטוי באיזולירבנד מתקלף בפינה שנשלף מהכיס השמאלי של הב'. בזמנים אבודים, בתהיות עמוקות, ברגעים של שביזות נוראית וברגעים של סתמיות חסרת פשר, בזמנים שבהם הייתי עייף מכדי ללכת לישון ורעב מכדי לאכול בהיתי באותה אש שחורה על גבי אש צהבהבה. הצורך בשינוי משגרת הצבא גרם לכך שלעיתים לא יכולתי לפתוח מסכת שבת, ובהחלטה נחושה ללמוד בקצב קבוע פתחתי מסכת אחרת, סדר משניות, ספר בנביא, ועלייתי על דרך חדשה של נחישות, שנשברה תמיד בצורך מבצעי דחוף, וגרמה ללימוד החדש להיראות כמו הלימוד הישן, במסכת שבת. עם הזנב בין הרגליים שבתאי אליה, ולא הלכתי באור לכש או חוסן, פתילת האידן או המדבר, אלא באור המילים האטומות של השורה שקראתי שוב ושוב, לא מכין למה אותו אמורא מופיע כל כך הרבה פעמים באותו המקום.

והתורות נעשות תפילות. גם כשסוגיית הרצאת מקום כנגד נרות חנוכה עצמה לא הצליחה להבקיע את חומות ההווה, תהייתו של שמואל לגבי הקדושה שבנרות עצמן תופסת אותי בתהייה, האם "קדושה" עודנה מונח הקשור אליי? תהייה המתחלפת בהדחקת התשובה ובתחינה שתהיה חיובית. בלב רוגש שפתיי רוחשות שוב ושוב את המילים "קדושה יש בהן", המילים מאבדות הקשר ואפילו תוכן בדמעות המכבצות בזווית העין, עד שהכול נמחה פתאום והטלפון מצלצל. אני שומע מה אתה אומר אבל אי־אפשר לפני שבוע הבא, לא, אי־אפשר בטלפון, זה ב"מ, עשר דקות אני אצלך במשרד, לא, לא היה ארוך היום, מנחה לקחה רבע שעה כרגיל אבל

נשארתי ללמוד כמה דקות, אין בעיה שתי דקות אני שם. הכול ענייני ויעיל כתמול שלשום, לקראת צבא חזק יותר, רק זווית העין תמהה לעצמה על מה ולמה היא מלוחלת.

ויש שם שכועות שבהם התפיחה הלא נוחה בכיס שמאל היא בעיקר מזכרת. גם ביד היא בעיקר מזכרת, בעיניים שמלטפות את הכתב המוכר, את המילים שאולי אתמול היה להן פשר, רשמתי לעצמי את השאלה שיש לעיין בה, אבל האותיות לא מתחברות. אבל אני זוכר, וסופג משהו מתוך ההתבוננות, את עוצמת דורות של לומדים, וגם אם התוכן מקפיד על כבולעו כן פולטו, נקודה בסיסית כי מתנהגת כחרס, ואפילו שבורה ומרוסקת, מורתחת ומובערת, אינה פולטת לגמרי את כל מה שנכנס.

עכשיו הפרק הזה נגמר. אני כבר לא לומד את הפרק השני במסכת שבת. מתחיל להתרגל למונחים חדשים, הבערה הפנימית שבי מוזנת, עיתים בקש ובגבבה ועיתים בגפת ועצים ממצבורי פרק כירה, גם אם את הסוגיות אני טורף כמאכל בן דרוסאי.

בית הלל אומרים אף מחזירים, ואולי יום אחד גם אני אחזור לפרק השני, ואמצא אותו פרק ככל הפרקים, סוגיות ואגדות, דפים ועמודים שאינם שונים מכל פרק אחר בגמרא, ברמה הפשוטה. אך ברמה מסוימת, אף פרק שנלמד במשך תקופה כה משמעותית, אינו עוד רק פרק. כשם שהמילים "בתולה נישאת" מעוררים בי את זיכרונות הזמן הראשון שלי בישיבה, כשם שמדִי דְפְרִי בשניים אוחזים זכור אזכור עוד את ימי החסד, ימים בהם ישכתי עם החברותא ושנינו אחזנו בקרנות המזבח, לוחמים את מלחמתה של תורה, גם הפרק הזה מהווה תקופה. והנר שפרק זה הדליק בי, הודלק כשיטת חכמים, בכל השמנים, יצירה מורכבת ומסובכת שגם אם איני מכין לגמרי כרגע, אולי הזמן יבהיר יותר.

הדרן עלך, במה מדליקין. והדרך עלן. לא הדר הנובע מרמת הלימוד, מעומקו ומהיקפו, אלא הדר של לפום צערא אגרא. אגרא שמכסה את אגרת השיחות החוזרות והנשנות, עיתים ארוכות ובין־יבשתיות, עיתים בעיקר ייבוש על הקו, ששמרו על גחלת הקשר לתורת ה' ותמכו בנפש מתפתלת בכאבי גמילה. ואם יזכני ה', שמרו אלה השיחות על ההתמכרות שלה אל קונה, בחירות הנוראה של היות עבד ה'.

שמונה שרצים

אבישי אדלר, בוגר ישיבת מעלות
טכניקה מעורבת אקריליק, עפרון ודיו על קלף

2016

דפיקותיה של הנשמה

בין רבי מאיר לאלישע בן אבויה

// נתנאל אריה, ר"מ בישיבת הגולן

טפיחת פרסות סוסו בקרקע החמה נשמעה מתריסה למרחוק. דמותו התנשאה מעל הרמך האציל, שערו היה אסוף בקפידה לאחוריו, פניו החטובות היו מגולחות למשעי, בלא זכר לזקנו העבות שעיתרו עד לא מכבר. מבטו הקר סקר את הסביבה המוכרת והזרה כל כך, תוך שהוא שורק חרישית, כמו לעצמו, מנגינה חדשה לשירו של ורגיליוס. כל אלה פילחו באחת את השקט השבתי אחר הצהריים בשכונה היהודית של טיפריה. הוא חזר!

רבים עוד זוכרים את מבטי התימהון של רבי מאיר, עת יצא רכו בחופזה מבית המדרש בסיום דרשתו, משאיר על הקתדרא את גלימת השבת. הייתה זו דרשה סוערת שנשא בעקבות מותו הטרגי של הנער, שעלה לקיים מצוות שילוח הקן, לבקשת אביו, במטע הדקלים על שפת גינוסר. שמותיהם של אפיקור וַוּנֹן הוזכרו הפעם שלא בהבלעה. הוא דיבר מנהמת ליבו על חוסר הפשר, על שכר ועונש והשגחה פרטית, על חוכמת יוון וגבורתה של רומי, על חורבן המקדש ושריפת התורה וחכמיה, על הכמיהה לגבורה ולחיים של כבוד.

צעירי העיר אינם יכולים לשכוח את אותה שבת. דמותו הגאה פסעה במרוצה, כמעט בורחת, אל פאתי העיר, כביכול מנוי וגמור עימה לעשות דבר של ממש. הרבה דובר בנפשו המיטלטלת של רבם הפרוש, אך לזאת הם לא ציפו. הם עקבו אחריו בפליאה, ועיניהם קרועות כתימהון. בצעדים נמרצים הוא פנה אל הבית הכבוד בקצה העיר, אותו מקום שקסדורים רומאים היו חוזרים משם מתנוודים עם שחר. הם שמעו את צחוקה השתוי מתגלגל במבוכה בהצביעה עליו. במבט קר, נחוש ושותק הוא תלש פרי מבוססתה המטופח ופרס לה את חציו. לזה היא ממש לא ציפתה, מגמגמת כלא מאמינה פלטה מפיה: אה, כנראה "אחר" אתה... מה שלימים דבק בו כשמו.

מאז אותו יום נעלמו עקבותיו. עכשיו הוא חזר. בשבת, רכוב על הסוס. תמיד היה חידה, דרשותיו היו עמוקות, רחבות ונועזות יותר. הכול ידעו כי הספרות ההלנית

אינה זרה לו, אפילו לא שיריהם ומנגינותיהם, בהם עיטר תדיר את לימודו. היה בו משהו מורכב וחמקמק, שאינך יודע אף פעם אם הוא שלם יותר או אולי להפך. הזקנות על הספסל הרימו ראשן בבעתה, ספקו כפיהם כלא מאמינות, הרימו קול יללה ומיהרו להגיף דלתן אחריהן, כמבקשות שלא לראות את פניו, ושבו לספר שוב זו לזו בחשאי את שאירע בהריונה של אמו, שהריחה מאותו המין, וכמו ארס של עכנאי התפשט בה.

שעטת הסוס אל הכיכר הייתה מהירה וחדה. הנערים פסקו ממשחקם ונסו בבהלה לצידי רשות הרבים, עיניהם תלויות באין פותר. הבוגרים שבהם זכרו היטב היאך, מלווה בקלגסים רומאים, היה נכנס בהפתעה אל בתי המדרש לרדוף את הטובים שבהם. פעמים אף היה בא ורוחו בדוחה עליו משהו, קושר עימם שיחה נפתלת בענייני אמונות ודעות, ולבסוף היה טופח למי מהם על שכם ואומר: גברכרים צעירים, לא חבל על זמנכם?! אתה, הרי יכול אתה להצטיין בלימודי רפואה ופילוסופיה, ואתה מוכשר לעיצוב בעץ, ואתה, כן אתה, רואים עליך שאם תסגור את תלמודך תוכל להיות ספורטאי מצטיין...

ועכשיו מה? מה הוא מחפש כאן? מדוע הוא מתריס כל כך? רגליהם נשאום בריצה אל פתח בית המדרש. הרב היה בעיצומה של דרשת השבת. בלא להתחשב בקולות הרוטנים מסביב, הם נדחקו מתנשמים לאולם המלא מפה לפה, טלטלו את דש בגדו של אחד היושבים מאחור וצעקו בלחשיה: הוא חזר! "אָהֶר", רבו של רבי מאיר! שניים מגדולי התלמידים הציצו מבעד לחלון ומיד פסעו אל הרב ולחשו בהיסוס על אוזנו, כלא מאמינים למילים היוצאות: רבך, רכוב על סוס, בחוץ... רבי מאיר עצר את הדרשה במבוכה, חכך קמעה בדעתו, תלה עיניו בעצימה, כמבקש רשות הציבור ורשות שמיים, ויצא.

התלמידים הכירו היטב את עומק הקשר שבין רבי מאיר לאלישע, קשר שכפי הנראה דבר לא יוכל להקהות. האמת, שדמיון רב היה בין התלמיד לרבו. גם על רוחב דעתו של רבי מאיר ומורכבותה פעמים שלא הצליחו לעמוד. תמיד היה מפתיע, אומר על טמא טהור ועל טהור טמא, ומראה פנים לכל צד, עד שאינך יודע הלכה מהי. אך דווקא בשל כך ידעו הכול שמלבדו אין עוד מי שיכול לנהל איתו שיחה, לגלות פנים

מסבירות, להבין, להאמין, לנסות... הם התגודדו מרחוק בוחנים בהתרגשות וביראה את המפגש המופלא בין השניים.

מבטיהם נפגשו. בוחנים זה את זה כרגשות מעורבים. כמו שני אוהבים שלפתע מצאו עצמם משני צידי המתרס, הביטו זה על זה בפליאה, בכמיהה ובהתרגשות לקראת ההתנגשות הצפויה. אפילו הסוס נראה שהריח את האוויר החדוס והחודר היום יותר מתמיד, עמד בדריכות, מכשכש בקושי בזנבו להכריח בן כנף טורדני. זמן רב עבר מאז אותה תקופה סוערת. הרבה השתנה בהופעתו של אלישע, במבע פניו. רבי מאיר התבונן בו בעיניו החודרות, מנסה לקלף את עורו ולראות את האור מבעד למעטה החיצוני והמנוכר, בוחן ברגישות את תנועות פניו, מנסה לקלוט את שפת גופו, את פשר הופעתו.

אלישע גם הוא בחן את תלמידו בדרכו. הוא נעץ בעדינות את עקביו בצלעות הרמך, שהחליק בקלילות קדימה, והישיר מבטו לפנים בלא אומר. לחלוחית אחזה בזווית עינו כשראה את רבי מאיר פוסע אחריו בטבעיות וללא היסוס, ובת שחוק של סיפוק אף עיטרה את פניו הדרוכות, עת צָדו עיניו את מכטי התימהון שהחליפו ביניהם העומדים מאחור. כך, מתרחקים מן היישוב וההמולה הבית מדרשית, פסעו שני הרַעִים, הרב ותלמידו, במין שילוב מופלא של דריכות והשלמה, שאף החום המעיק של טיברִיָה לא יכול היה להפריע.

הוא לא נתן לשקט להימשך זמן רב, אלא פנה ישירות, כמעט בחיבה אבהית אל תלמידו הוותיק: נו מאיר, על מה דיברת היום? אני מבין שהפרעתי באמצע הדרשה, השתנו מעט הסדרים מאז שיצאתי... רבי מאיר לא ציפה שהדלת תיפתח באופן פשוט וישיר כל כך. הוא לא היה צריך להרהר הרבה כדי לדלות את מחשבותיו, שהיו כל הזמן מצפות אך לשעת כושר שתבוא.

הוא כעכע קלות בגרונו, והזכיר פסוקים מספר איוב: "וְהָיָה בְּרַךְ אֶת אֶרֶץ אֵיּוֹב מִיְרֵאָתוֹ". אלישע עשה עצמו שאינו נרמז, והפליט כלאחר יד: נו, והיאך פירשת זאת? רבי מאיר המשיך לשזור בעדינות את דבריו, וענה בפשטות: "וַיִּסְּף ה' אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאֵיּוֹב לְמִשְׁנָה"; שכפל לו את כל נכסיו! סוף טוב הכול טוב... אלישע לא עצר ברוחו והגיב בחדות: כך, מאיר?! "מִיְרֵאָתוֹ" זו מ"ם היתרון או מ"ם הסיבה?! כלום

אינך זוכר את דרשתו של ר' עקיבה רבך שדרש: בזכות מצוות ומעשים טובים שהיה בידו מראשיתו... מה שהיה הוא שיהיה! קבע בפסקנות.

רבי מאיר החריש קמעה, מהרהר בתשובתו החדה של אלישע, הגורסת כי בשורש האישיות צפון כל העתיד. אך מצא עצמו משתעשע במחשבה שמא דווקא סניטתו מצביעה על כך שהדברים פוגעים בדיוק בנקודה רגישה וכואבת, אולי אף במקום של ספק וחיפוש פנימי.

עוד הוא מהרהר, המשיך אלישע ושאל: וכמה דרשת עוד? רבי מאיר גמר אומר לנסות ולהבקיע את ליבו ויהי מה, הוא חייב להסיט את מחשבתו המיואשת והדטרמיניסטית, וציטט פסוק דומה מספר קהלת: "טוב אֶהְרִית דְּכָר מֵרָאשִׁיתוֹ" ופירש: משל לאדם שהוליד בנים בנערותו ומתו, והוליד בזקנותו ונתקיימו, עשה סחורה בצעירותו והפסיד בזקנותו והרוויח, וכן משל לאדם שלמד תורה בנערותו ושכחה ובזקנותו וקיימה... אכן, ישנן מהמורות בדרך, קורה שמועדים ונופלים, אך לעולם ניתן לשקם ולכנות מחדש.

אלישע מורי ורביי האהוב, עזוב את מימיהם הרדודים של אפיקור וזנון, אבירי הפילוסופיה הסטואית, מי כמוני מכיר תפיסה זו מבכפנים, משם באתי, באו אבותי... חזור אל המעיין הנקי הטהור של תורת משה. האדם אינו מוכרח וכפוי במעשיו, אף אינו נקרא רק לחיות במכוון לטבע אלא הרבה יותר מכך; לכוון, לשלוט ולהנהיג את עצמו. אנא חזור לעצמך!

אלישע היטיב את ישיבתו, הזדקף והישיר מבט אל תלמידו התמים הפוסע לצידו. קשה היה להבחין אם רק שחק או אף סלד מניסיונותיו להחזירו לאמונת ישראל. הוא שוב השיבו באותה מטבע קודמת והפעם בנחרצות ובתקיפות יתר: מאיר, עקיבה רבך... אוי לאובדים ואינם נמצאים עימנו... עקיבה רבך לא היה דורש כן, אלא "טוב אחרית דבר מראשיתו" - בזמן שהוא טוב מראשיתו! הוי עקיבה, עקיבה, גם כשהיית רועה פשוט, אדם גדול היית! אך יש אנשים שנשמה אפלה מקננת בהם... חבל על השחתת זמנך, מאיר!

רבי מאיר נרתע קמעה מתקיפות הדברים, מהפטליון המוקצן בהכנת דבריו של ר' עקיבה הגדול, השפיל מבטו, וכבר עברה בליבו המחשבה שלשווא הוא תולה תקווה ברבו. אפשר צודקים ממנו חבריו האומרים כי אין תקווה למי שנתפס למינות; "כל

בְּאֵיָהּ לֹא יִשְׁוֹבוּן וְלֹא יִשְׁיִגּוּ אַרְחֹת חַיִּים". אך במבט שני למה בעצם מתכוון אלישע? אל מה רומזים דבריו?! הוא שב להתבונן בפניו החתומות, שלפתע התרככו קמעה, ואלישע, בוהה בחללו של עולם, מתוך עווית של צער, החל פורט בשצף את מסכת חייו ודרך חינוכו. על הכול הוא סיפר, על שום פרט הוא לא פסח, בכאב מהול בכעס עצור הוא האשים את סביבתו, את מחנכיו, ובעיקר את משפחתו. הוא סיפר על המפגש של אביו נשוא הפנים עם ר' אליעזר ור' יהושע הגדולים ביום שבא בברית המילה, מפגש שהותיר בלב אביו הערכה גדולה לחוכמת התורה ובעיקר להשפעתה המעשית. באופן חריג ויוצא דופן לחלוטין הצהיר אביו הגיגית: "רבתי, אם כך הוא כוחה של תורה, אם נתקיים לי בן הזה, לתורה אני מפרישו!" אבל, נאנח אלישע ונשם עמוקות בכאב, אבי לא לתורה התכוון ולא לשם שמיים, אלא לכבוד ומעמד. כל חיי שמעתי מהוריי רק כיוון תועלתני ופרגמטי, אבי לעולם היה סוחר, גם באמונתו ובדרך חינוכו... והנה באו כל צרות הדור, וטפחו על פניי. עקיבה וכל החבורה הקדושה היכן הם?! כמו היום זוכר אני את לשונו של ר' יהודה הנחתום נסחבת בפי הכלב שותתת דם. אמור לי מאיר, זה גורלה של הלשון של מי שהיה יגע בתורה כל ימיו, זו תורה וזו שכרה?! חבל על זמנך מאיר, חשוכה נשמת...

רבי מאיר לא ידע את נפשו. מימיו לא שמע את רבו מדבר בגילוי לב ובייאוש עצמי שכזה. קשה היה לו עם הטיעון הקלוש המטיל את כובד האחריות על חינוכו וסביבתו. קשה היה לו שבעתיים עם המחשבה כי בעיני אלישע האמונה אמורה לספק תעודת ביטוח לחיים מוגנים ומאושרים, ולא פסגה רוחנית והעפלה לחיים של מסירות נפש. הוא הרגיש שאינו מבין מה מתחולל בנבכי נפשו, אך ידע כי יש לאסוף את שבירי ליבו של רבו, יש לאחות את נשמתו המעמיקה עם נפשו השסועה והפצועה. ניצוצות של אור הוא רואה מבעד לְמַעֵטָה השָׁחֹר, כמו הכתם הצחור על מצחו של סוסו, שבלט עתה באדמומית שנמתחה על מרכז המים הכחולים שבאופק. דמותו הזקופה התכווצה מעט. גילוי ליבו הקל והכביד עליו כאחד, והוא המשיך לשאול על המשך הדרשה, מתוך סקרנות או כהסחה מעיסוק בנפשו המיוסרת. רבי מאיר ראה את עצמו קרוב יותר מתמיד אל רבו. הוא הזכיר בעדינות את הפסוק באיוב: "לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהָב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כְּלֵי פֶזֶז", והסביר כי דברי תורה קשים

להיקנות ככלי זהב, אך נוחים לאבד ככלי זכוכית. ומה כלי זהב וכלי זכוכית אם נשתברו יכול הוא להתיכן ולחזור ולעשותן כלים כמו שהיו, אף תלמיד חכם ששכח תלמודו יכול הוא לחזור וללמדו ככתחילה.

למרות השקט העדין שבו נאמרו, פילחו הדברים בלא רחם את ליבו הפצוע ממילא. אלישע הרגיש שתלמידו אינו מבין, אולי אינו רוצה להבין שכבר מזמן נחצו גשרי חייו, ספק הוא אם קיימים הם אף עמוק בליבו פנימה. הוא הרגיש כי אינו יכול להמשיך את השיח המייסר, הביט אל תלמידו ספק בחמלה ספק בכבוד, עצר באחת את סוסו ופסק: דייך מאיר. עד כאן תחום שבת!

רבי מאיר הופתע ותלה עיניו בשאלה. האם זוהי דרכו להימנע מהדיאלוג הסיזופי וחסר התוחלת או שמא באמת כך הדבר, ומהיכן יודע הוא? אלישע שהיטיב להכיר כל ניד בפני תלמידו, שב לחזותו הנינוחה והשיבו בחיוך מובלע, כי תוך כדי דיבור היה מונה את פסיעות סוסו המדודות, וכך היה מונה והולך עד אלפיים אמה. אתה רואה מאיר, יש מי שדואג לך, אולי לפחות יהיו אלו זכויותיי בעולמך...

זאת כבר לא יכול רבי מאיר לשאת. הוא חרג משלוותו ובפרץ של רגש אמר: רבי אלישע! חוכמה כה גדולה לך ואין אתה חוזר כך?! מבע פניו המשועשע משהו שב ולבש מעטה של רצינות, בהפליטו בסרקזם מריר: מאיר, איני תינוק שנשבה אפילו לא תינוק שנשבר, אינך מבין אותי. זה כבר אינו תלוי בי. הכול בתוכי שרוף! רבי מאיר חשש שמא הוא חוזר להאשים ולהצטדק, אך אלישע צודד עצמו מעט, מבסס את מושבו באוכפו, שב לכהות במרום, דולה מתוך מעמקי ליבו את הרגשותיו ולבטיו. הוא סיפר על חודשים של חיפוש ותהייה, על נפש פצועה שלא מצאה את שביקשה בעולמה החדש, אך גם לא ראתה עניין בחזרה הסרת תוחלת אל הישן המאכזב. נשמתו המיוסרת הייתה מדי פעם לוקחת אותו למסע אל העבר, להריח שוב את ניחוחות בתי המדרש וקולות הלומדים. כמו אייל המחדד את קרניו באחרות, ביקש למצוא קורת רוח ומרגוע, בהתחככות עם הלומדים הצעירים, בוויכוחים תיאולוגיים חסרי תכלית, שעוררו בו רק בוז, זעם וכאב.

פעמים היה שם עצמו אל הרי הגליל. רק הוא וסוסו במרחבים ההרריים עוטי הסוד, מטיל עצמו אל המצע הירוק, מנסה לקרוע בעיניו את שמיכת התכלת העוטפת את חידת הקיום. פעם בעת ביקורו באזור יהודה ראה המוני יהודים עוטי לבן, נזכר כי

שבת ויום כיפור היום. בלא להבין למה ומדוע שעט בטירוף על סוסו אל איליהּ קפיטולינה, ולא עצר אלא משהגיע סמוך להריסות העזובות של מה שנשאר מבית המקדש. שם, קרוב למקום קודש הקודשים, עזב את סוסו נוטף הריר ללחך את העשבייה שקדחה באבנים המטולטלות, הוריד במשיכת יד את גלימתו העליונה, נותן לרוח הקרירה של תשרי ללטוף את ליבו ההולם, והיה מהלך סהרורי בין אבני הקודש המחוללות כמותו.

הוא זוכר כי ציפה למשהו בלתי מוסבר. אולי סוף־סוף להרגיש משהו מחווית העבר, הד קול עמום המסוגל שוב להתרגש, אבל כלום. ממש כלום לא עבר בי, אתה מבין מאיר! הכול עטויי לבן, כולם ליכם פתוח, נושאים תפילה זכה. ואני במקום הקדוש, בזמן הקדוש, איני רואה דבר. אני אבוד לחלוטין, הכול בי שחור, גרוע יותר מסוסי בו לפחות כתם לבן במצחו, אמר בהסיטו את רעמתו, וידו הקשוחה רוטטת. היה שלום מאיר, חזור לתלמידך, אמר קצרות, טפח בחוזקה על צידי הרמך השחור, ושולי גלימתו התבדרו אל מול השקיעה שבאופק.

רבי מאיר נשאר על עומדו עוד זמן רב לאחר מכן, הלום מהמפגש הבלתי צפוי והטעון כל כך. מנסה לגשש בחשיכה בין נתיבי נפשו המתייסרת של רבו, מה ביקש, מה בעצם רצה לומר. דמותו הגאה, החטובה והמתנשאת, כה מנוגדת למרירות נפשו, לרטט ידיו, לעצב העמוק הניכט מעיניו התכולות החולמות.

"דייך מאיר. עד כאן תחום שבת!" הוא פסק. זה לא רק הכישרון הפנומנלי, היכולת לנהל שיחה מעמיקה ועמוסת רגשות, ובמקביל להישאר בשליטה מנוכרת, עד כדי לספור את פסיעות סוסו, לתרגמן לאמות, ולחשב את סוף תחום שבת. זה הרבה יותר מכך, אפילו ממש הפוך. זה להיות עטוף בחטא, להתריס בו לעיני כול, ובמסתרי הנפש לספור את החטאים: אחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש...

זה ממש מטריף את הדעת, הוא חושב לעצמו, ומחשבותיו נושאות אותו אל רבו וסוסו ביום הכיפורים בקודש הקודשים. מדוע דווקא כך, מדוע שם?! והיום בכיכר השבת, בשעת הדרשה, מה חיפשת? כלום אינך מבין כי דווקא אכזבתך, דווקא כאב ההצצה אל שחור ליכך המנוכר, מוצא אותך מחובר מתמיד, דווקא מה שנראה לך כרצון להתריס ולהשיב מלחמה, מבטא יותר כי לא עזבת אותנו כלל ועיקר. ממש לא!

ההרהורים לא הרפו, אך קמעה, קמעה, כמו גלימת הלילה הכהה שנתמתחה לה לאיטה, מצביעה מבלי משים על זוהר המאורות, שהחלו מקשטים את כיפת השמיים, נדמה היה לו כי באמת לא טעה ברבו. איך-ספור פעמים, בוויכוחים הרבים על אודותיו, דימהו לספר תורה שמצילים אותו בשבת מן הדלקה יחד עם תיקו. כן, ר' אלישע, עדיין ספר תורה מהלך אתה, עטוף במעטה שחור. לא, לא לחינם באת אליי, מגלה פניך שלא כהלכה. חייך שאפדה אותך, פדיון שבויים אקיים כן, שבוייה היא נשמתך. כך היה מוצא את עצמו והרהוריו עימו כצל קודר, כרוח רודף.

יש ומשטה הרוח באדם. תולש הוא ומקצץ בנטיעות, כאומר לכול: ראו, תלוש אני. הולך ותולש, תלוש ומסופק עד השורש! חושב הוא לקצור קציר חומר שעורים, והנה קצרו ימיו וכחומר קצור מוטל הוא. באו ואמרו לו לרבי מאיר: רבך חולה. הלך ר' מאיר ומצאו שבאה שעתו. שקט ומכונס בחיוכו המריר קיבל את פניו. רבי מאיר לא ידע את נפשו מצער, וכמו יונה פצועה הטיל עצמו מול שערי ליבו של רבו. בעיניים דומעות זעק בלחישתו: מורי האהוב, נשמה גדולה אשר מצאה קינה בכף הקלע, האין אתה חוזר בך?? אלישע כמעט לא יכול היה להביט בפני תלמידו, ובקושי יצאו מפיו המילים: ואם אחזור, אתקבל?! כך אמר, ומרירות איך-סופית השתקפה מעיניו העמוקות, ודוק שקוף של דמעות עטף אותן בעצב שנחנק וקפא. רבי מאיר, הלום ורועד, העצים את עיניו של רבו, פרש עליו טליתו בכאב, עינו בוכייה וליבו רועד כמו שמה. והיה מהלך ברחובות ומספר לכל מי שחפץ לשמוע: דומה שמתוך תשובה נפטר רבי! מתוך תשובה נפטר רבי!
"ליני הליגה" נשמה טהורה ומיוסרת, "ליני הליגה" - ליני בעולם הזה שדומה ללילה, "נהיה בפקר" - זה העולם הבא שכולו בוקר. "אם יגאלה טוב יגאל" - זה הקב"ה שהוא טוב - "ואם לא יחפץ לגאלה וגאלתיה אנכי חי ה'!"

שיבה אל הקדושה

// אלון ברנד, בוגר ישיבת ירוחם

[א]

אבל למה בעצם שיבה אל הקדושה?

הקדושה, בעולם המודרני והפוסט מודרני, מוצגת פעמים רבות כאחד המופעים של המיסטיקה. כאן אני מתכוון לגעת רק במצג של שאיפת הקדושה, או מוטב - מצג של הדתיות - כמיסטיקה, מצג שדיונים שלוקחים את הדתיות קצת יותר ברצינות נוטים לרוב להגיע אליו. במקרים קצת פחות טובים הדתיות מוצגת כנאיביות או פונדמנטליזם גרידא - שניהם מצגים רווחים יחסית, שהראשון מכיניהם נחשב לא ראוי להתייחסות רצינית ואפילו מעורר רחמים, ואילו השני נתפס כתוקפני, אלים ומעורר סלידה.

מהי אותה מיסטיקה?

היסוד שעליו יושבת ההסתכלות המיסטית על המציאות הוא האבחנה בין מציאות אמיתית, טהורה, ובין המציאות שלנו, זו שאנחנו פוגשים וחווים בכלים הרגילים שלנו. המציאות המושגת על ידי החושים והמחשבה היא רק יצוג של המציאות הטהורה, האמתית; היא עצמה אינה אלא בריה מדומה, אספקלריה שאינה מאירה. מכאן יכול להיברא עולם אידאות מופשט וטהור, או אבחנה בין עולם הזה לעולם הבא, או בין ארצי לשמימי, בין גוף לנפש - אבחנה שבאה לידי ביטוי בכל רובדי החיים. כאן נכנסת לסיפור האזוטריות.

מיסטיקה ואזוטריות הולכים יד ביד, ומכאן הרתיעה של רבים מאתנו (אולי בצדק) מהמיסטיקה. הרי רוב האנשים חיים את העולם הזה שלנו, הרצונות שלהם מוצאים להם מהלכים בתוכו. האדם עשוי בשר גידים ועצמות, המוח שלו הוא רקמות. אנחנו, בני האדם, הננו חלק מהעולם. אותה אבחנה, אם כן, לפיה העולם שאנו חווים איננו האמת, איננו הדבר כשלעצמו אלא גילוי שפל ומדורדר שלו, היא גילוי טמיר ונעלם, גילוי שהשגתו היא מין סוד הנשמר בין המעטים שהשתחררו ממכלי התפיסה האינטואיטיבית או החושית, אותם בני מזל שזכו לנהורא מעליא. די

לחשוב על משל המערה של אפלטון כמניפסט של בני האור, של הזוכים להשגה המיסטית הנשגבת.

המסלול מהמיסטיקה לאזוטריזם, שהולך בסכמה הכללית "מיסטיקה < סוד < כת", הוא כמעט מתבקש, אפוא, ולכן אפילו המיסטי עצמו מרתיע רבים מאתנו. יש שחשים מנודים מולו, או מזולזלים בכך שחיייהם נחשבים שקריים לאור המיסטיקה. יש הכועסים על המיסטיקן השב אל המערה ומנסה לספר לנו על עולם בלתי קיים שבחוף, ויש גם כאלו שפשוט לא מתחברים אל הסתכלות כזו על המציאות.

[ב]

ובכן, הדתיות מוצגת לרוב כצורה של מיסטיקה. ככזאת, היא נתפסת כמאימת או מזולזלת, לא-רלוונטית, ואף מביאה לרתיעה. עבור אחרים, ההיצג הזה סתם הופך אותה ללא רלוונטית. ראיתי כאלו שנאבקו בייצוג הזה באמצעות פונדמנטליזם, וכאלו שנלחמו באמצעות פילוסופיזם, חילוני יותר או פחות. אבל האמת היא שהוא בכלל לא קשור אל לכה של התופעה הדתית. מיסטיקה לחדוד ודתיות לחדוד. בעיני, הדתיות לא מתחילה מהפער בין העולם שהוא רק מצג לבין "הדבר האמיתי". היא מתחילה מהסתכלות על העולם עצמו, מחווייה של החיים שבתוכו. מתוך העולם הזה בעצמו נשקף פלא. כך, דרך משל, ההולך במדבר לבדו אינו יכול שלא לשמוע את לחישת המדבר; או: בלב סופת שלגים קשה שלא להרגיש את עוצמת העולם המבקש לקבור הכל תחת הקפאון שלו. המקומות הבלתי רגילים של העולם, הצדדים לובשי העוצמה שלו – שבעבר היו נדמים לאדם כמופלאים – עוררו באנושות רגש עמוק של יראה כלפי הסובב אותה. אבל יותר מיראה – היתה כאן הערצה. הערצה של הפלא.

[ג]

מתוך חוויית ההערצה הזו יש ומקום מסוים התקבע ברגש של יחיד או של קולקטיב, וכדי לשוב אל החווייה המפעימה שפוצעת את השגרה וחושפת את הפלא שנמצא בכל, המקום קיבל מעמד מקודש. החלו עולים אליו במועדים ידועים, מקווים לטעום

משהו מאותו שגב נערץ. מעתה, ההשפעה של מקום הקודש הפכה סגולית - הוא עצמו לא רק היה הייצוג של הפלא, הוא היה הפלא עצמו.

תהליך דומה קרה לא רק למקומות קדושים אלא גם לדמויות שניתנו לאלהויות השונות, מאפייני השגב שנתגלה בגרמי השמיים או באיתני הטבע, בכוחות המופלאים והמפליאים שסביב האדם. דמות האלוה הפכה לדבר עצמו, לתמצית שמו ואופיו של הפלא הקמאי שנגלה במדבר או בשמש או בין משברי הים. דמויות זוטרות אפפו את היכולותיו של כל כוח מפליא, מתחזקות את המרחק שבין השגב שלו ובין האדם, מעוררות יראה או הדר או פלצות.

וכך גם הפסלים. בתרבויות הדתיות הקדומות הפסל לא היה ייצוג של האל, סמל למה שנמצא שם, לאל ה"אמיתי". הפסל היה האל, הוא היווה הנכחה שלו, הוא היה הדבר עצמו. האל שכן בתוך הפסל כשם שהפלא שהתעורר במקום (או בזמן) מסוים הפך את המקום לקדוש, ברבות הימים; כלומר, הם אינם מייצג של המופלא, אלא הדבר המופלא בעצמו, השגב הקמאי שמתנקז אל מקום, דמות, זמן - ומופיע בתוכם תדיר במקום להמשיך להזדקר פה ושם בסדקי העולם, באירועים הבלתי רגילים והמפעיעים שעוררו את הרגש הראשוני של הפליאה.

כך קרה גם עם אנשים כריזמטיים שהחוויה הזו היתה חזקה מאוד אצלם ובתודעתם, עד שהם שדרו אותה בהליכותיהם אל הסביבה, וההשפעה שלהם היתה מדבקת: שהיה במחיצתם של אנשי קודש אלו, בעצם נוכחותם, עוררה את הרגשת הפלא. כדי לשוב אל רגשי השגב מציירים את תמונות הקדושים או פונים אל שרידיהם - מקום קבורתם, מקומות בהם השיגו את השגותיהם, הפצצים שהיו שייכים להם. דרך רווחת נוספת לשחזור הקודש דרך אנשים ייחודיים וכולטים היא ההליכה באורחות חייהן של אותן דמויות. אנשים אלו והדרכים שהם לימדו, המקומות שהיו חשים בהם את הפלא של העולם בעוצמה רבה, שהיו מעוררים את ההרגשה הזו - הם תחילתן של הדתות כפי שאנו מכירים אותן.

[ד]

אבל אנחנו חיים בעולם מסודר, עולם של חוקים שהמדע כונן והסביר. מעת שאנו מתגברים על הנאיביות שלפני ההתבגרות, איננו מתפעלים שוב מן היומיום שלנו.

השמש הזורחת אינה גלגל של עוז גדול מהחיים, בלתי מושג בחומו ובאורו, היא בסך הכל כדור גז בוער שהנוח שם באקראי ואנו סובכים אותו בחוקיות קבועה הקשורה למאסה היחסית של כדור הארץ לעומתו. הגשם אינו מפליא אותנו, הרי הוא בסך הכל טיפות שנופלות כתוצאה מהתעבות בגובה מסוים שמוצאת אפיק התקררות; אנחנו אפילו יכולים לנבא באופן מוצלח למדי את בוא הגשם באמצעות תצלומי לוויין ומודלים. וכך הוא כל העולם הטבעי שאנו מכירים.

אבל לא רק העולם הטבעי שלנו השתנה בכך שהוא מוסבר היום עד לפרטי פרטיו, שהפלא והשגב מופקעים ממנו על ידי מבט אמפירי ושיטתי. כי אם גם החוויה היומיומית שלנו על אורחות החיים הבסיסיות שהיא מרגילה אותנו בהן, גם היא כיום חוויה נוחה, אנושית, בורגנית. איננו נדרשים למאמצים עילאיים כדי לשרוד, וגם לא להביא את עצמנו לקצה גבול היכולת כדי להשיג הישגים שיאפשרו לנו כבוד עצמי וקיום מתקבל על הדעת. בפתח ביתנו יש מדרכה ורחוב סלול, יש מערכת מתפקדת שמפנה את הזבל, מעבירה אלינו מים וחשמל, משנעת אותנו ביעילות. רובנו הגדול יעבוד למחייתו במקצוע שבעיקרו לא מצריכך מאמץ פיזי קיצוני, ואין סכנה ישירה הנשקפת לחיינו.

בעולם כזה קשה מאוד לחוות את המציאות כדבר שיש בו פלא. העולם כולו מתוכנן כך שישרת אותנו, שיחלוף על פנינו, שלא ניאלץ לעמוד מול מלא עוצמותיו, בוודאי שלא באופן שגרתי וקבוע. במציאות כזו הפליאה והשגב אינן חוויית היומיום של אדם מהשורה, שהעולם רוחף תחת גלגליו בלי משים אם לא יעצור להתכונן בו; גם חווייתו של האדם המבקש להבין את העולם ולהעמיק בו באמצעות כלי המחשבה המתקדמים של התרבות, המחקר והידע האנושי אינה חוויה שבטבעה מעוררת שגב. במציאות הזו הקודש בדרך כלל נחבא, שמור רק למי שאימצו התכוננות אחרת בעולם, היורדת עד לנימיו הדקים ונפצעת על סלעיו הקשים של היש. על כן, עבור רוב האנשים, הקודש מתפקד בדיוק כמו מיסטיקה. את הקודש אין פוגשים במציאות המוחשית, בעולם הממשי המדורדר, באספקלריא שאין מאירה שבה נגלה לנו העולם הטהור והאמיתי. ונמצא שהקודש אינו אלא הרובד ה"טהור" ובלתי מוחשי של המציאות הממשית והגלויה, המושגת בצורה אינטואיטיבית. בעולם בורגני מערבי - הקדושה נעשית מיסטיקה, על כרחיה. מבחינות אלו המיסטיקה והבורגנות

קשורות זו בזו, כשהאחרונה מסייעת לראשונה לכבוש את החוויה הדתית ולהכפיפה למרותה.

[ה]

אבל כאמור, החוויה הדתית נולדה בעולם "פשוט", כלומר, עולם שבו אין פער בין הקיים והממשי לבין הפלא שבקיום. כשם שהאבן קיימת והרוח קיימת והשמש קיימת, כך קיים גם הנשגב האגוד בכל, בכל היש. הפלא שבמציאות דוכא על ידי ההסבר שניתן לכל, הסבר שמציב את כל הפרטים כחלק ממערכת מתקתקת ומסודרת – אך מכאנית כשעון. רק ברמות הפשטה גבוהות ניתן להבין את המערכת כמכלול ולראות גם בה את הפלא. לא רק שיטת החשיבה, אלא גם ארגון העולם שלנו הוריד את נוכחותה של המציאות הטבעית, השרירותית, המפתיעה, בחיינו, והשטיח את ההוויה כולה לנוחיותנו כך שלא נחוה את העוצמות הטמונות בה.

בבואה להחליף את הדתיות, נטלה לעצמה האומנות את המאבק בבורגנות, בהבניות האנושיות, בשגרת. מתחילה עשתה זאת על ידי נסיונות לייצר דברים מופלאים שיפעו את רוח האדם, ולבסוף ניסתה לערער ההבניות ואת החוויה האנושית באמצעות המוזר, האחר, המפתיע, ואף המכוער. אך זה לא הנושא, אלא הדתיות.

השיבה אל הקדושה, אם כן, אינה נסיון לכונן חוויה דתית מתוך מיסטיקה, מתוך התבוננות בעולם המוחשי והאינטואיטיבי כגילוי לקוי של הטהור והעליון. היא גם אינה מתן תחושה של ייחודיות ואזוטריות וכיתיות. היא אינה פונדמנטליזם, שכן היא מבוססת על הכרה פנימית ומבטאת אותה, מונעת מכוחה, ולא מכוח ממסד ומסורת וכפיה (אלו עשויים לשרת אותה, אך לא להיפך). היא גם לא נאיבית, משום שמבחינות רבות, היא יושבת דווקא על העצבים הפתוחים ביותר של החוויה האנושית, אלו שאנו כלל לא שמים לב אליהם בגלל המדע והבורגנות (הכפירה בקדושה היא לרוב נאיבית בהרבה). אין כאן מרד במדע, אלא הבנה של גבול היכולת שלו לתת מענה לחוויה האנושית; אבל יש כאן מרד בבורגנות, בנינוחות האנושית שבעולם המעוצב בנוחיות, נינוחות שעל סף האטימות.

השיבה אל הקדושה אינה, אפוא, ניתוק של העולם שלנו מן העולם ה"אמיתי", אלא להיפך, היא שיבה אל מגע ישיר בעולם. שיבה אל ההרגשה שהעולם כולו מלא

כפלא. אל התחושה העמוקה כי הוא חי, פועם, וכי אנו חיים בו ונושמים את אווירו המפליא. ומשם - מן השגב המתעורר בנו, מן הפלא, ממגע ישיר וסובסטנטיבי בהוויה כולה - משם נתרומם אל המופלא שבאדם, אל מסתרי הנפש האנושית, שגם בה ניתן לגעת ישירות באותו המבע, באותו המבט. גם בה הפלא. השיבה אל הקדושה, באחריתה, אינה אלא הקריאה המוסרית העולה מכוח הקדושה, כי בצלם אלהים עשה את האדם.

ללא כותרת

נועם ניסן, תלמיד בישיבת מעלה אליהו
צילום מעובד ושיר

The image features a minimalist, abstract design. A solid black horizontal bar is positioned in the lower-left quadrant. Inside this bar, the Hebrew word "פרוזה" (Prose) is written in a clean, white, sans-serif font. The background is white and filled with numerous thin, black, hand-drawn lines that radiate from the left side, creating a sense of movement and depth. Some lines are straight, while others are slightly curved or wavy. The overall composition is dynamic and modern.

פרוזה

// ישראל מאיר סבתו, תלמיד בישיבת מעלה אדומים

רגש הוא האופן בו מצבו הנפשי של האדם מגיב לגורמים חיצוניים. אף אחד לא אמור להגיד לך כיצד עליך להרגיש או למה עליך להרגיש כך. אתה פשוט מרגיש את מה שאתה מרגיש כתגובה למה שקרה לך.

למרות זאת ואף על פי כן, מרים לא ידעה כיצד עליה להרגיש. הוריה אמרו לה שהיא צריכה להרגיש מוחמאת על שנבחרה לתפקיד כה חשוב. אחיה אמר לה שהיא צריכה להרגיש בושה על שמשתמשים בה ככגלגל רזרבי. ושלמה, הוא לא אמר לה דבר.

מרים ישבה בחדרה וניסתה לסדר את מחשבותיה. ביומיים האחרונים היא הייתה מוקפת אנשים שבירכו אותה על היבחרותה לתפקיד, ולא היה לה זמן פנוי לעצמה. טוב, היא יכלה להבין את ההתרגשות של ההורים ושל המשפחה, וגם היא בעצמה הייתה מאוד נרגשת, אבל לעשות סעודה לכבוד המאורע, טוב, זה נראה לה קצת מוגזם. עכשיו היא צריכה להתכונן לנאום שעליה לשאת בסעודה, מה שהלחיץ אותה עוד יותר. שלא לדבר על כך שיום כיפור בעוד יומיים, כך שגם ככה היא הייתה לחוצה. בכל מקרה לפני שהיא נואמת, או בכלל מדברת עם מישהו על התפקיד, היא צריכה להחליט מה בדיוק היא חושבת על כך. היא עצמה את עיניה, לקחה נשימה וחשבה.

מובן שהיה בזה צד מרגש, להיבחר לתפקיד כה נעלה. ברור – כמו שהוריה של מרים שבו והדגישו בפניה כל הזמן – שהתפקיד הוא לפרוטוקול בלבד, ושנמשך מאה השנים האחרונות לא קרה שום מקרה אמיתי. הכבוד היה בעצם הבחירה לתפקיד, בעצם ההכרה שהיא ראויה להיות אשתו של הכהן הגדול (אם כי מרים לא הייתה בטוחה שהייתה נבחרת לתפקיד אלמלא אביה היה מראשי משמרות הכהונה).

מצד אחר, אם באמת יקרה משהו היא עלולה למצוא את עצמה בסיטואציה מאוד מביכה. הרי היא בסך הכול בת תשע עשרה, והכהן הגדול כבר היה קרוב לגיל שבעים. טוב, ברור שהוא יגרש אותה אחר כך, אבל זה עדיין לא נעים במיוחד (וגם

להתגרש זה לא נעים במיוחד, חשבה פתאום). ובעצם, אם היא תתגרש הרי היא לעולם לא תוכל להתחתן עם שלמה, הרי כהן אסור בגרושה!

מרים פקחה את עיניה וניערה את ראשה. היא חייבת להפסיק לחשוב את המחשבות השטותיות האלו. אם דבר לא קרה במשך מאה שנה אין שום סיבה שמשוהו יקרה דווקא עכשיו. התפקיד הוא עניין של מעמד בלבד, ללא שום השלכה מעשית. זה בסך הכול "כיבוד" שמחלקים, והיא צריכה להרגיש מצוין על כך שבחרו לכבד דווקא אותה. מרים קמה, יישרה את הקמטים שבבגדיה ועברה שנית על דפי הנאום שאביה הדפיס עבורה.

היא כבר כמעט סיימה לעבור על הנאום כשדלת הדרה נפתחה. אביה עמד בפתח ופניו חיוורים.

"אבא, מה קרה?" שאלה מרים.

"מ...רים, "גמגם אביה, "ה...ייתה ת...תאונה. אשתו של הכהן הגדול נהרגה." "רבי יהודה אומר אף אישה אחרת מתקינין לו שמה תמות אשתו שנאמר (ויקרא ט"ז) "וכפר בעדו ובעד ביתו" ביתו זו אשתו" (משנה יומא א, א).

חתך

// חיים ברנסון, תלמיד בישיבת מצפה יריחו

בסך הכול היה דייט נחמד. דייט קוקה קולה. הוא הביא את טעם החיים, והיא הביאה רוח חיים תוססת.

לאחר כמה דקות של שיחה זורמת הוא פתח את שקית המכולת הצהובה. "יש אולי כוסות?" היא העיפה מבט במבוכה למראה צמד הפחיות. לשותות מהפייה זה לא הסטייל שלה, וגם לא לשאוב את הזהב השחור בקשית. "במקרה הכינתי מראש, הכריז בפאתוס ושלף שתי כוסות חד"פ ומזג מהפחית הראשונה לשתי הכוסות. לשלה קודם.

גם השמלה שלה כנראה הייתה צמאה. או שהיא התרגשה. "יש לך אולי טישו?" שאלה, מפודחת. "כן," הוא הוציא מכיסו רצף של קוביות קמוטות בלבן דהוי. "זה טישו, כן?" הצטדק. "כן, סוג של," היא צחקה. הוא הבטיח לעצמו שבפעם הבאה הוא יביא חבילת ממחטות נייר במגע קטיפתי ומלטף. היא ניגבה את השמלה בתנועות מהוססות.

ללגימותיו הקצרות התלוותה שתיקה ארוכה. מפעם לפעם הוא קלט אותה שולחת מבטים לכתם החדש על השמלה. הוא בהה בשולחן הרחוב שלפניהם. לוח שחמט היה מצויר עליו. "החיים הם לא שחור-לבן," הוא פלט. היא לא הגיבה. "רוצה לשחק שחמט אנושי?" הנהון מסוקרן. אחרי ניסיון אלתור קצר שכלל אצבעות-פרשים וזרתות-צריחים, הדממה חזרה בפול ווליום.

סוג של מועקה באוויר. "הכוס שלך עדיין מלאה," הוא סיפר לה לאחר כמה לגימות משלו. "את יודעת, השתייה היא לא 'לראותם בלבד'. לשותות בשבילך?" היא חייכה: "המממ... אם אתה רוצה." הוא הרים את הכוס שלה, שתה שלוק מהאוויר והחזיר את השאר לשולחן: "העודף שלך." צחוק נוסף והיא מלמלה משהו ושתתה את הכוס. עד סוף הערב שתי פחיות התרוקנו לחלוטין מתכולתן. ולא נודע כי באו אל קרבם.

הוא קימט את השקית לכדור מהודק שפספס במילימטר את הפח. כמה טעויות אפשר לעשות בערב אחד? קודם הטישו, אחר כך השחמט הטיפשי הזה (מאיפה בא לו הרעיון הזה?), ובסוף - השטות שלו עם הכוס שלה. אם היא לא תזרוק אותו אחרי הדייט הערב - היא לא נורמלית. הקודמות חתכו על שטויות קטנות יותר. אבל בסך הכול הוא עשה רושם טוב. הקשר ביניהם די זרם, והיא ממש העריכה את הפרויקט האחרון שהוא הרים אצלם בשכונה. אולי היא תתעלם מהכתמים השחורים הקטנים האלה? הלוואי.

אבל היא צחקה ממנו. פעם אחר פעם. הוא כמעט בטוח שהוא ראה בעיניה זיק לועג. אוף! למה לרגעים הקטנים האלה יש את הכוח להרוס את הכול? זה היה יכול להיות כל כך טוב. היה.

אנחה נפלטה מפיו. זהו. ניסיון העבר העשיר שלו לוחש לו שזה רק עניין של זמן עד שהיא תחתוך. עכשיו השאלה היא רק מי יאמר את ה"לא" ראשון. חמש פעמים עשו לו את זה, והוא לא יצא מושפל גם במערכה הזאת. לפחות הוא זה שיעשה את הצעד הראשון-אחרון. ולא נודע כי באו.

כבר הרבה זמן שהיא לא חזרה ככה מדוייט. המאבק במנעול דירת השירות היה קל מתמיד. הלוואי שנעמי בדירה, היא חייבת לשתף אותה. נכון, הוא גבוה להחריד וגם מעופף בנוסף, אבל כל הבחורים עד אליו היו מרובעים, מלבנים או טרפזים. סוף-סוף היא פגשה מישהו זורם! ובמיוחד בסוף הפגישה - איזה בחור היה מעז לעשות את מה שהוא עשה עם הכוס שלה? הוא פשוט שרוט. שרוט כמו שהיא צריכה. נעמי לא הייתה בדירה. אולי גם היא איפשהו משחקת בפאזל אנושי איפשהו. היא עלתה למיטה וניסתה להירדם עד בוקר המחר.

המחר הגיע. הצג בישר לה ברטט שממתינה לה שיחה חשובה. היא מיהרה להחליק את אצבעה ולחמוק לאזור שקט. "בוקר טוב! מה נשמע?" שאלה בשקט. "בוקר אור. האמת שממש הנהיית אתמול", שמעה את קולו. משחו בתוכה קפא. "כן, גם אני." שתיקה.

"אז את שומעת?" הצליל שלו השתנה קצת. היא שמעה אותו לוקח אוויר. משחו בתוכה התכווץ. "כולי אוזן", גילתה וחשה סוג של נואשות. היא ידעה מה יהיה

ההמשך. "חשבתי על הקשר הזה... ונראה לי שהוא לא יוביל לאן שאנחנו רוצים. כאילו, תראי, זה לא שאחד מאיתנו לא טוב או משהו כזה," הוא עלה על אוטוסטרדה, "שנינו אנשים טובים וגם היה לנו ממש נחמד ביחד, אבל כאילו כששאלתי את עצמי אם הקשר הזה יוביל לנישואים, נראה לי שפחות. את מבינה? אבל שיהיה לך ממש בהצלחה בהמשך!... סליחה."

היא לא הספיקה להשחיל שאלה, והספה קלטה אותה אל חיקה בשתיקה רכה. מבין קרעי ליבה נפלטה אנחה. למה עוד פעם התשובה הזאת?! מה קרה פתאום?! ולא נודע.

השד והירח

// יוחאי אורלן, בוגר ישיבת תקוע

[א]

יש מישהו בבית.

הושע ידע זאת עוד לפני שהגיע לעיקול הרחוב שממנו ניתן היה לראות את ביתו. מישהו נמצא בביתו, מישהו שאינו אמור להיות שם. הוא האט את צעדיו והביט סביבותיו בזהירות.

ניסה להיזכר אם נעל את הבית לפני שיצא היום בבוקר לעבודתו במשרד. תמיד הוא נועל, מן הסתם נעל גם היום. אם כן, איך נכנס?

הנכנס משוטט בבית בנינוחות ובוהה בתמונות שעל הקיר, מתיישב מדי פעם על כיסא מזדמן. הוא פותח את הארון שמעל הכיור, שבו מאוחסנים הקפה, הסוכר, והתה, ושולה כפית קפה מקופסתה. הוא מניח את הקומקום על הכירה ומוציא את החלב מן המקרר. משמעות הדבר היא שהוא בחר בנס קפה.

הקומקום שורק והוא מכבה בזהירות את האש ומסיר אותו ממנה. הוא מוזג ממנו לכוסו. טעמו כטעם בעל הבית: מעט מאוד מים, כדי המסה בלבד, וכל השאר חלב. שלוש וחצי כפיות סוכר.

הושע הגיע לעיקול האחרון שלפני ביתו וראה שהצללית שבבית המואר (הוא הדליק את נורת הלהט הצהובה) הגיעה כבר לתחתית הכוס. זה החיסרון הידוע בקפה קר: שותים אותו מהר. אבל אלו השותים את הקפה כחובת יום ביומו ואינם נותנים דעתם להתענג עליו, להם זה לא משנה.

הוא דחף את השער החורק ופסע לאיטו בשביל המפותלמאוד, שהיווה את המבוא לביתו. בשעתו, כשבנה את הבית, לא רצה שאנשים ייפלו עליו מן החוץ. הרעיון השרה עליו אי־נוחות. לכן הוסיף דמים, בסכום שקרע את תחתיתו של כיסו המצומק, וקנה לו חלקת אדמה גדולה ככל האפשר מסביב לבית. היה מעדיף שתהיה גדולה עוד יותר, עוד הרבה־הרבה יותר, חלומו הכמוס היה שתתפשט על פני עשרות קילומטרים ואף על כדור הארץ כולו, אולם לא כל השכנים הסכימו לעבור דירה רק בגללו. בלית ברירה נאלץ לבנות את שביל הכניסה באופן מתפתל,

הכי מתפתל שהיה באפשר. כל הצרו מלאה הייתה בפיתוליו, ולצידו נשתלו קקטוסים, סרפדים ופרחים עדינים נדירים. מכריו סברו שהוא אוהב צמחייה ותהו על המגוון שאכלס את הצרו. האמת הייתה שהצמחייה כלל לא עניינה אותו, הוא לא שתל אלא צמחים שהיה בהם כדי למנוע מבני אדם לעבור עליהם, אם מחמת יראה אם מחמת חמלה. הוא העדיף שיימנעו מחמת חמלה ולכן הרבה בפרחים הנוגעים ללב ביופיים, אולם אף עיוור לדריעולם לא היה, והכיר אנשים שפרח מעוך אינו מטריד אותם. עבורם שתל את הקקטוסים. ובין הקקטוסים - זה לא היה מפורסם - הזדחלו חוטי תיל מחודדים, שקצותיהם משוחים ברעל חריף.

בהליכה ממוצעת לקח רדיוס עשרים המטרים שבין השער החורקני לפתח המבואה הראשונה כשש דקות. בזמן שעשה הושע את הדרך, הספיק היושב בבית לסיים את הקפה־שלפני־העבודה, לקום מן הכיסא ולגשת לארון. צלליתו ניכרה כשהיא ממשמשת בחפצים שונים בארוננו האישי של בעל הבית.

גוו של הושע התכווץ. על דבר בבית הזה לא היה לו אכפת, מלבד הארון. ליתר דיוק, המגירה השלישית שבו. ואם לשפוט לפי תנוחתו, דווקא בה הוא מחטט. אבל כיצד? הלא היא נעולה, תמיד נעולה. את המפתח לה איבד לפני שנים רבות. יקר היה לו תוכנה כליבו, וזו הייתה הסיבה שאיבד את המפתח.

הוא צוחק שם בפנים. הוא צוחק, והבית כולו מזדעזע לצחוקו. אין לעמוד על טיבו של הצחוק. הוא מחזיק בידו דבר מה ומעביר אותו בין אצבעותיו ומתמוגג. הושע הגיע אל המבואה הראשונה של ביתו, אך רגליו נותרו כנטועות על מקומן. אם ימשיך יאבד את מראה המחטט הצוחק. במבואה אין חלונות אלתוך הבית. הוא מחזיר את החפץ ממנו צחק למגירה, ואחר נוטלו שוב. הוא מתאוה לאוכלו, אך קיבתו עדיין קטנה מדי. הוא מכין את עצמו, מיצי הקיבה ניגרים בשטף בקרביו, לקראת אכילת החפץ. הושע קפא על עומדו.

הוא מצחק שוב, על מנת לפתוח את כל יכולות הקיבולת שלו, ומטיל את הירח לתוך פיו. הושע ננער כמתוך חלום והחל שועט קדימה. הוא עבר את המבואה הראשונה ואת גרם המדרגות הלולייניות, את המבואה השנייה ואת המסדרון המזרחי, את המבואה השלישית ואת חדרון הכניסה. מתנשף עמד לפני דלת ביתו

והיטט בקדחתנות בנרתיקו על מנת למצוא את המפתח. פתאום הרהר: אולי הדלת פתוחה, הרי הוא נכנס. אך ליבו אמר לו שהיא נעולה והוא המשיך לחפש אחר המפתח מבלי לנסות אפילו. לבסוף מצאו ונעצו במנעול. שני סיבוכים והדלת הראשונה נפתחה. הוא הלך כחמישה מטרים והגיע אל הדלת השנייה. היטט בכיסו הימני, בין הגפרורים, המחטים, הסלוטייפ ושאר הדברים השימושיים, ולבסוף שלף ממנו מפתח אדום גדול. שני סיבוכים והדלת השנייה נפתחה. עוד מסדרון. דלת שלישית, אחרונה. כיס שמאל. מפתח ירוק. שלום לבית.

הושע דהר כסופה אל חדר השינה שלו, אל הארון. הוא עמד לפני דלת חדר השינה, וברגע האחרון נמנע מלפתוח את הדלת. פתאום לא רצה לעמוד מולו כך, פנים אל פנים.

אבל ידו נותרה מונחת על הידית, ומשנרגעה נשימתו פעלה מעצמה ולחצה עליה. גופו דחף את הדלת.

מאוחר מדי. הוא כבר אכל את הירח, לכל הפחות הוא שרוי כרגע בייסורי עיכול נוראיים. הושע ראה אותו רובץ על המיטה, עיניו מגולגלות, אוזו את בטנו ומתעוות. כל גופו רועד מבחילה, וגלי חום וקור מטלטלים אותו.

המגירה השלישית שבארון הייתה פתוחה ותכולתה מפוזרת סביב. הושע גחן אל קופסה לבנבנה זורחת, קטנה, ופתח אותה בתקווה אחרונה. היא הייתה ריקה. הוא באמת אכל אותו. אם כך, אין לו עוד מה להפסיד. שנים חשש מן הרגע שבו יעשה זאת, וחשש זה התווה לו את כל חייו. עתה, שאכלה, נעשה חופשי מכול. הוא לא פחד עוד מן השד. "זהו?" זרק לעברו. "לא קל לעיכול, מה? העיקר שאתה מאושר." השד לא ענה ובהה בו בעיניים ריקות.

"עשרים שנה באו לסיומן," אמר הושע, כמעט בחגיגות. "ומאחר שניצחת, אולי תסכים שאכתוב לך גט. גט כריתות." השד הקיא. הקיא את כל בני מעיו. הקיא נפרש כמרכב על המצעים ומהם טפטף לרצפה. ככרפלקס גחן הושע על הקיא וחיפש בו ניצוץ זוהר כלשהו. אולם דווקא את הירח לא הקיא השד, כשם שסם משלשל אינו גורם לשלשל את עצמו.

"טוב," אמר הושע במתינות. "הנני סבור שנכתוב את הגט. בפני מי אתה רוצה שנכתוב אותו, חומץ?" לראשונה בימי חלדו קרא לשד בשמו. זה היה מוכן מאליו עתה, כשלא התיירא ממנו כלל.

מאז נולד ירא היה את השד הזה שיופיע וייקח את מחמדו, ומחרדתו אותו ראהו מבצבץ מכל אדם, מי פחות ומי יותר. השד רדף אחריו בחלום ובהקיץ, כל דמות שפגש איימה להיות לו מנורה. הילדים שעימם התרועע בילדותו הושיטו ידיהם לא פעם אל חזהו, לעקור ממנו את הירח שעימו נולד. הירח ריתק אותם ומשך את תשומת ליבם, ובאמת היה זה השד שהניע אותם, בתשוקתו לה. תכופות היה מהרהר בילדותו, פשוט לא להראותו לאיש, ואז לא תהיה לו כל דאגה בגללו, אבל הוא נוכח לדעת שכאשר אין איש רואה את הירח הריהו מאבד כל חן ונעשה דהה ומטושטש. פעם קיבל על עצמו בנדר לא להראותו לאיש במשך חודש, וחודש זה היה הקשה בחייו, כיוון שבמהלכו נעלם ממנו הירח לחלוטין עד כי סבר שאיננו עוד. בתום החודש היה אחוז כולו חֶסֶר מאכל, שמרט את ליבו והותיר אותו מרוקן ושואל נפשו למות. אנוס היה להראותו למישהו. ברגע שהראה, שלח השד עשר ציפורניים חומדות, שוקקות כצלופחים, לקחתו. בעור שיניו ניצל מאיתו. אז הבין את הדבר אשר ליווה אותו אחר כך במשך כל ימיו: החזקת הירח אינה קלה, ולא תהיה קלה לעולם, אך אין ממנה מנוס. הוא חייו.

ירא היה את הכול. מיוחדים היו הוריו, שהשד היה צץ דרכם בממדיו המופרעים ביותר. כי הוריו ידעו על הירח התלוי בצווארו לאין ערוך מכל אחד אחר. הם ראו אותו ברגעי זוהר נהדרים מאין כמוהם, והם הכירו בו עוד לפני שהוא עצמו הכיר בו. בהיותו בן ארבע, כששאל לתומו מניין הירח הזה הענוד על חזהו, סיפרו לו בהשתאות שנולד עימו והביעו התפעלות מיופיו וחינו הרב. אז עוד לא ידע על השד, ועל כן לא חש להיזהר מפניהם, אולם עם הזמן, ככל שנעשה מודע לו, הבין שהם-המכירים את הירח כבוהקו הגדול ביותר- אך נס הוא שלא הניחו ידם עליו עד היום. מיום שהבין זאת, נשמר מלהראות להם את הירח. הדבר גרם לכך שמראהו ייעשה קלוש ומאובק תמידית, שהרי לא היה כמבט הוריו, הוא הודה בזאת, להאירו

ולהזהירו. אולם הוא גמר בנפשו שמוטב לו ירח מאובק מעט מלהסתכן באובדנו הסופי.

חברים קרובים לא רכש לו מימיו. הדבר לא היה באפשר. אילו היה יוצר קשר מיוחד עם אדם כלשהו, היה נשאב להראות לו את הירח שוב ושוב, ולבסוף היה מתגלה במלוא הדרו והשד היה מאתרו ולוקחו.

זו הייתה דאגתו תמיד, והיא הלכה והתעבתה עם השנים כגזע עץ המוסיף לו טבעות: אם יתפתה להניח לירח לזרוח במילואו, הוא ייחשף והשד ישים עליו ידו.

מובן שלא התחתן. ככלל, נרתע מנשים כמאש. כל ימיו חש שיש בהן כוח שטני, קרוב לכישוף, שיש בו כדי לפתותו לעבור על חוקיו החמורים כולם ולגלות להן את מחמדו בכל עזו. כך פירש בינו לבינו את סיפור חטא גן העדן: הוה, בכוחות הפיתוי הנשיים אשר לה, גרמה למין האנושי כולו שיסולק מגן העדן. אם כי קשה לומר שהוא עצמו חי כל ימיו בגן עדן. הוא לא. הירח, המסוגל כל כך לעונג וחן צובטי לב, לא היה אצלו אלא צלם דל אפרפר. עיתים היה מזדרח יותר מן הרגיל, אולם גם אז היה עליו להישמר שלא יהא מזריח יתר על המידה: השד ניחן ברגישות. נמצא שמכל גן העדן הגנוז בירחו, לא נותרה לו אלא הידיעה שהוא ישנו.

באחד הימים הסיר מעליו את הירח והטמין אותו היטב במגירה ההיא. במקומו ענד לצווארו דסקית קטנה עשויה פלסטיק, שלא נועדה אלא להזכירו שיש לו במגירתו אוצר. מדי פעם היה מהרהר כיצד הוא חושף את זהו ומתגרה בו, בשד, והשד, למראה הדסקית, עט עליו בציפורניים שלופות. ומה רבה אכזבתו משהוא רואה שאין זה אלא העתק. בימים אופטימיים במיוחד היה מדמיין שהשד לוקח את הדסקית ועוזב אותו לנצח. אולם לא זה ולא זה קרה. השד לא קרב אל הדסקית. חושים חדים היו לו. לכל הפחות עזבו. עשר שנים תמימות לא התראו זה עם זה.

השד נעשה אדום ממאמץ.

"כן, חומן," עודד הושע באכזריות. "המשך! או אולי הנך סבור שהאוצר שלי מעל ליכולותיך? אם כן כמה נואלים היו חיירי: השקעת אותם במרדף אחר דבר שאינך מסוגל להכילו." השד התעוות על גבי המיטה והשתעל בכל איבריו.

"אבל זה כבר עניינך," אמר הושע. "עתה, אני רוצה גט. היכן נכתוב אותו? אני חוזר ושואל. אם לא תשיב, חומן, אגרור אותך איתי על כורחך לבית דינם של בני אדם."

עיניו של השד נפערו במלואן, והוא הצביע קלושות למעלה.
"בית דין של מעלה," גיחך הושע. "מה אתה חושב, ששם יבינו לנפשך יותר? אינני חושש לזה. אינך אלא שודד עלוב, אבל אין לי עוד מה לפחד ממך. ניחא, הגט יסודר בבית דין של מעלה. ואני אפטר ממך לנצח." השד נאנה ועוויתותיו פסקו בהדרגה. "בלי תירוצים," אמר הושע. "לפני בית דין של מעלה יכול כל אחד לכוא, אפילו הוא מת. קדימה, שד עלוב." השד הנהן, גופו רפוי. מבטו נעשה ממוקד מעט יותר. לפתע דיבר. "עדיין אתה מפחד ממני."

"אינני מפחד," אמר הושע בחצי חיוך נטול שמחה. "אתה הוא שמפחד, ואתה משליך זאת עליי. אני מופתע לגלות שחוקי הפסיכולוגיה האנושית פועלים גם על שדים. לי כבר אין מה להפסיד."

"עדיין אתה מפחד," שנה השד במאמץ ועיניו נעצמות. "אילו לא היית מפחד, היית נשבר ובוכה."

לרגע נעכרו עיניו של הושע, אבל הוא ננער ואמר באטימות: "חדל. אינך אלא מבלבל במוח, בשכיל לאחר את מתן הגט. בוא."
"אבוא," אמר השד בעייפות.

[ב]

בית הדין של מעלה היה בניין מפואר, ענקי, עשוי שיש טהור. אלפי אלפי מלאכים סדורים היו על מקומותיהם והעבירו את הבאים בסך במבט עיניהם. צורות גיאומטריות שונות, טעונות משמעויות, עיטרו את החצר הגדולה אשר לפני המבנה, וזוג בריכות מים עמוקות עד אינסוף וחלקות כזוככת חרוצות היו בשני צדדיה.

שקט עמד. שקט מתוח של אלפי נוכחיות שותקות.
הושע גרר את השד אחריו. הגעיל אותו מגעו, אולם השד לא הראה כל נכונות לזוז בכוחות עצמו. בעודו אוחז אותו בידו, התעורר בו כמה פעמים החשק ללחוץ אותה

עד שתימערך. בקושי נמנע מן המעשה, במחשבה שמוטב והדין יפגע בו בעודו שלם (עד כמה שניתן היה לכנותו שלם במצבו זה, העלוב).

הם עברו בסך בין שני טורים של מלאכים חדי מבטים. הושע חש כיצד חודרים אותו המבטים כקרני רנטגן, והדבר לא נעם לו. למרבה פליאתו, בשד כמעט לא הסתכלו.

לרגע נתקנא בו, אך אז חשב לעצמו שלא היה רוצה להתחלף איתו בשום אופן.

הם נכנסו לאולמות ענק, שרצפתם בהט ותקריתיהם קמורות. פסיעותיו של הושע והיגררותו של השד הדהדו בחלל הריק כאילו לא היה מלבדם דבר בעולם. כל אולם

שעברו היה גבוה מקודמו, וכודד יותר. לבסוף מצאו עצמם עומדים בהיכל המשפט.

זה היה האולם הגדול מכל אלו שבו היו עד כה. בימת השופטים התנשאה מעליהם

על גבי מדרגה של אבן, ועליה ישבו שלושה שופטים שפניהם טהורות עד כדי

צריבת העיניים. מימין, על יד שולחן משלו, ישב הסופר, ומשמאל עמדו שני

שוטרים חתומי פנים ודוממים כפסלים. כל אלו לא מילאו אלא את מרכז האולם,

כעין נקודה באמצעו של ריבוע. נקודה זו לא תפסה יותר מקום ממה שתופסת נמלה

בטרקלין של מלך. כל השאר היה חלל ריק.

זהו. הושע נעצר במקום המיועד לנידונים והרפה מן השד. אין מה לפחד, שינן

לעצמו, זה אפילו אינו משפט. רק סידור גט.

"כן", אמר קול עמוק ומהדהד מעם בימת המשפט.

"כעת", הזדרז הסופר לומר, "מובאים לפנינו בן האנוש הושע בן זבד והשד חומן

המבגי. רצונם שנסדר להם גטכריותות זה מזה." "מיהו מבקש הגט?" שאלה בימת

השופטים.

"בן האנוש", השיב הסופר לאלתר.

"עילה", אמרה הבימה.

"זאת יאמר הוא", אמר הסופר.

המבטים כולם הופנו אל הושע, והוא חש שהם ננעצים בו כחרכות.

בתחילה לא הבין את כוונת השאלה. עילה? עילה למה? פיו אמר: "מה זאת אומרת

עילה? אין שום סיבה שנהיה קשורים זה לזה. אני בכלל לא מבין מדוע עד היום הוא

נדבק אליי."

הוא פסק מלדבר. נשמע לעצמו כה פזיז ועלוב על רקע הווייתו הנשגבת של בית הדין, כילד המפטפט על אודות משחקיו בדממת התקיעות של ראשהשנה. הסופר רשם בלא הפסק.

בית הדין שתק זמן מה והתכונן בניירות שלפניו. לבסוף הרים הככיר שבהם את עיניו ואמר: "משמע, אינך יודע במה קשור גורלך בגורל המבגי." "נכון!" אמר הושע בעזות.

"ואף על פי כן, באת להעניק לו גטכריתות."

"מה זאת אומרת אף על פי כן?" הושע מחה את מצחו. "בגלל זה. בגלל שהוא איננו שייך אליי."

"אין מגרשים אישה מבעלה בלא סיבה," הסביר הדיין במתינות. "וכן הוא בכל קשר שבעולם. יקרים הם הקשרים, אין מבטלין אותם בהינף יד."

"מ... מה?" מוחו של הושע נתקשה כאבן. "אני לא מבין."

"לא נתת סיבה לגט," אמר הדיין. "בסך הכול אמרת שאינך יודע מניין בא עליך הקשר עם המבגי. האם לדעתך בעל הקם בבוקר, מוצא את אשתו לצידו ואינו זוכר מי היא, רשאי לתת לה גט על סמך זאת?"

"מה זאת אומרת?" אגלים של זיעה בצבצו על מצחו של הושע. "אני... אני לא מבין. השד הזה ייסר אותי כל ימיי, כל ימיי רדף אותי, חמד את הירח שלי, ועתה הדבר עלה בידו. ואני רוצה לסלק אותו מעליי, שלפחות את מה שנשאר מחיי אחיה בלעדיו. למה זה צריך להיות מסובך?"

"זה לא מסובך," אמר הדיין. "בינתיים לא אמרת דבר שיש בו כדי לאפשר גט. כל מה שאמרת עד כה היה חלק מן ההסכם." "איזה הסכם?" צעק הושע.

"אינך זוכר את ההסכם," הבין הדיין. "האם רצונך לראותו?"

הושע כבש את פניו בידיו. הוא לא רצה לראותו בשום אופן, אבל לא הייתה לו ברירה.

"תנו לו," אמר הדיין בשקט. הסופר פסק מזרם כתיבתו, ניגש אליו ונטל בידו פיסת קלף. את הקלף הגיש להושע.

ידו של הושע רעדה ולא נשלחה ליטול את הקלף מיד הסופר. הסופר המשיך להושיטו קדימהובפניו לא זע שריר.

דקה ארוכה עמדו כך.

דממה שררה באולם ביתהדין הגדול. זיעה פנימית שטפה את בני מעיו של הושע, אך בליבו ידע: לעולם לא יושיט ידו אל ההסכם הזה, אף אם ייאלץ לעמוד כך עד אחרית ימיו.

מקץ פרק זמן שנראה לו כנצח ראה הושע שהדיינים מסתודדים ביניהם. לבסוף אמר האמצעי בקול שקט ורגוע מאוד:

"אינך רוצה לקרוא את ההסכם. הדבר מקובל, אולם במצב זה לא נוכל אנו, ביתדיןשלמעלה, להמשיך לעסוק בעניינכם. מוטב תלכו לביתדיןשלמטה." איבריו של הושע נעשו כגלידי קרח. גופו של השד התקשה והיה לאבן. "למה?" נפלטתה השאלה מפיו של הושע מבלי שרצה.

"מפני שאין אתה מסוגל לקבל את האמת בטהרתה," אמר הדיין. "אל לך להתיישר מכך, אינך אלא אדם חי וזוהי תמצית מהותך. אולם בהבן הכורא למגבלותיכם, נתן לכם בחמלתו בתידיניםשלכניאדם שאינם יודעים יותר מדי, אך מסוגלים לדון באשר הם יודעים. פנו אליהם."

השד פרכס בעויות. הדיין הביט בו ברחמים אך לא אמר דבר.

הושע חשק את שפתיו ואמר: "בסדר. הבנתי."

"בוא," פנה לשד. "נלך לביתדיןשלכניאדם."

מבטו של השד התרוצץ מדיין לדיין כעכבר במנוסתו, אך בפניהם לא נע שריר. מפיו נתמלטה יללה ארוכה ומיואשת.

"חומן המבגי," אמר הדיין הימני ברוך. "אל לך לדאוג. בדרכו שלו, יגיע גם ביתדיןשלמטה אל משפט מאושר."

השד המשיך לרעוד אך הושע משכו עימו בכוח. "בוא."

[ג]

הושע גרר את השד אחריו על המדרכה. המוני אנשים חלפו משני צידיהם, מדברים ביניהם, צועקים, צוחקים. ככביש עמד טור מכוניות אשר התקדם בקצב של חצי מטר לדקה והפיק כמות נכבדת של צפירות, גערות, ועשן אגוזים.

על המדרכה היו מושלכים קליפות גרעינים, בדלי סיגריות ועטיפות ישנות של ממתקים, והאנשים שעברו כל העת בעטו בהם מבלי משים. משני צידי הרחוב היו חנויות ששלטים גדולים מוארים בישרו על תכולתן לכל דורש. הושע, שפתיו חשוקות, עקב אחר השלטים. היכן שהוא ברחוב זה אמור היה להימצא בית הדין. הוא לא יכול היה לשאת את ההמולה. כל ימיו נמלט ממנה וירא אותה, כפי שעטלף נמלט מן האור. אולם לא הייתה לו ברירה.

"בית הדין המרכזי לתביעות ממוניות, בוררויות, וענייני אישות", אמר שלט קטן מוזהב שפיה שחור התקבץ לו בקצותיו ואותיותיו דהו עם השנים.

"כאן", סינן הושע לעבר השד. השד מצמץ בעיניו בחוזקה ורעד בכל גופו. הושע חיצק את אחיותו בידו ומשך אותו בכוח לתוך חדר מדרגות אפלולי וצר. הם נכנסו אל פתח בית הדין.

חנוק היה בו, וריח חמוץ של זיעה עמד באווירו. עשרות אנשים עמדו, ישבו וצעקו זה על זה בקולי קולות, צפופים כסרדינים בקופסתם, ומעליהם מזדקרים הגבאים שוב ושוב וגוערים בהם להנמיך את קולם, ושתורם יגיע עוד מעט, ושהנשים תחזרנה את המחיצה שלהן ותפסקנה לדחוף אותה.

הושע גרר את השד אל רשם הפניות.

"כן", אמר זה, מבלי להרים את עיניו ממחברתו המקושקשת בקווים ושמות ושעות. "מי עכשיו?"

"הושע בקטרשטיין וחומן המבגי", אמר הושע והידק את אחיותו בשד.

"חומן", חזר הרשם. "שד, אני מניח."

"כן", אמר הושע.

"ובכן, במה העניין?" שאל הרשם והרים את עיניו מעם מחברתו.

"גט", אמר הושע. "אני רוצה לתת לו גט."

הרשם הנהן ודפדף במחברתו בקדחתנות.

"ובכן, בעוד כשבועיים, יום רביעי, נוכל לפנות לכם תור, בשעות הבוקר, בערך בעשר וחצי", אמר הרשם.

"לא!" זעק הושע. בעצמו הופתע על המרירות שבה יצאה זעקה זו מפיו. פתאום השתרר שקט בכניין הצפוף, וכל העיניים ננעצו בו. הרשם הסיר את משקפיו מעיניו והתבונן בו בשיסלב.

"אדוני, בעוד שבועיים, ביום רביעי, יש כאן תור."

"אבל בינתיים הוא יעכל אותו!" צעק הושע, מבלי לדעת בעצמו מה הוא אומר.

"אין מה לעשות", אמר הרשם. "לכל האנשים העומדים כאן דחוף להיכנס. אינך בן יחיד."

"אבל הוא יעכל אותו בינתיים, אתה לא מבין??" הושע היה על סף התמוטטות עצבים.

הרשם איבד את סבלנותו. "תקשיב לי, מר בקטרשטיין. בינתיים יכה ראובן באשתו עד זוב דם, בינתיים שמעון לא יחזיר הלוואה שלוה ולוי זקוק לה בדחיפות, בינתיים יהודה יושב מובטל בבית כי פיטרו אותו. לכולם עניינים דחופים בינתיים. אתה מבין את זה? אינך בן יחיד בעולם."

הושע געש בתוכו כסיר לחץ, אך, כמוהו, שתק. הוא טלטל את השד בכוח, כאילו היה אשם בדבר, והפנה את מבטו לעבר ההמון הרועש והמזיע.

"הבא בתור", אמר הרשם. גבר כסוף שיער ניגש אליו והחל לשטוח לפניו את מענותיו. דקה ארוכה נותר הושע עומד על מקומו בלא נוע. לבסוף, בצעד נגרר, אמר ברפיון אל השד, "בוא."

השד נמרח אחריו כסמרטוט רטוב.

כך שבו שניהם אל ביתו הנעלם, הגנוז, של הושע. פסעו בשביל הארוך וחסר התכלית, חלפו בשלל המבואות המיותרים, עד שנכנסו פנימה.

הושע צנח על אחת הכורסאות שבסלון בעייפות והרפה מן השד. השד השמיע גניחת הקלה שקטה וליטף את פרק ידו בתנועות רכות, ממושכות. בלא קול, משתדל שלא לעורר תשומת לב, התיישב על הכורסה השנייה שהייתה בסלון.

הושע בהה בו זמן ארוך, ואז שאל בקורטוב של חיוך לועג: "נו, חומן, הספקת בינתיים לעכל את הירח?"

"לא", אמר חומן ועיניו בהירות.
"מה לא?" אמר הושע בעייפות. "עבר הרבה זמן מאז שבלעת אותו. אפילו פיל היית יכול לעכל בינתיים."
"נכון, אבל לא את הירח," אמר חומן בפשטות.
דעתו של הושע הייתה דהה מדי מכדי לקלוט את פשרם המוזר של הדברים. הוא רצה לישון. רק לשקוע בשינה עמוקה, שאין בה ירח ולא שד, שאין בה דבר. אך טרם נפל בה כפה על עצמו לקום מן הכורסה, בכוחות אחרונים, ולנעול את הדלת שלוש פעמים. אז שב והכניס את המפתח לכיסו הימני ונפל שדוד על הכורסה.
השד הביט בחמלה באדונו המפותל כל כך בנפשו והניד בראשו. עלוב עד כמה הוא מתעקש להיאחז במה שחשב לו בעבר: הרי אילו היה חושב מעט היה נזכר שלא דלתות נעולות הן שיעצרו בעד שדים.
מזל אחר היה לו, מזל שלא ידע עליו: לא יוכל השד לעכל את הירח, כל עוד לא נעשה הגט. ולא יוכל השד להימלט מאיתו כל עוד לא עיכל את הירח. השד גנח והתקפל לשניים. כל העת היה הירח שרוי בקרבו וצורכם ללא הרף וללא חמלה, ולרגעים לא יכול היה לשאת זאת. טהור ומואר היה הירח, והוא הכאיב לגופו השפל שאנוס היה להכילו.
אך יותר משסבל היה מתיירא מן הגט, אשר מונף היה מעל ראשו כחרב מעל ראש הנידון למוות.

[ד]

שוב הצטופפו בחדר העמוס.
השד כבר עמד בכוחות עצמו. אף שמדי פעם היה נתקף בעווית של ייסורים נראה היה בריא ושלם. הושע היה מרוט ועלוב: שבועיים במחיצת השד ובלא ירחו לא היטיבו עם נפשו היגעה בלאו הכי.
כשהגיע תורם להיכנס לדין, לא חש הושע דבר. לא נותרה בו עוד רוח. הוא רצה כבר לגמור עם הכול, להיפטר מן השד, הירח, מכל חייו, ולפרוש לשנת עולמים. במונטוטוניות מילא את הטפסים הרשמיים וענה על שאלות טכניות מעטות.

בתום כל אלו הובאו שניהם לפני הדיינים. הם ישבו מאחורי שולחן פשוט ומקולף מעט, שספרים משומשים היטב נחו עליו עד כי הסתירות כמעט כליל. "דיון בנושא מתן גט", הכריז סופרביית הדין. "הושע בקטרשטיין וחומן המבגני. אדם ושדו."

עיני הדיינים נחו על הושע ועל חומן לרגע קל, ומיד עברו אל הרשימות שבידיהם. "דבר, מר בקטרשטיין", הציע הדיין היושב מימין.

הושע השתעל. הוא כלל לא היה איתם. שנים שעשה נגד השד לבדו מבלי לשתף איש גרמו לו שלא יוכל לדבר בפני בניאנוש אלו דברים אשר יישמעו בעיניו כמה שאכן התרחש. על כן רק אמר: "ברצוני... ברצוני לתת גט." אף שזאת ידעו כבר "כן", אמר הדיין. "מקובל. האם תוכל להסביר למה?"

"לא", אמר הושע לאחר רגע ארוך של שתיקה. הדיינים כולם הרימו גבה. "מה פירוש לא?" שאל הדיין האמצעי.

"אין לי כוח, ואתם לא תבינו, סתם הושע ובליבו נאצר גוש גדול, מריר. השד השפיל את עיניו וכהה במשבצות הרצפה הישנה.

הדיינים הסתודדו ביניהם דקה ארוכה. לבסוף אמר הדיין הימני: "האם ברור לך שאתה רוצה לתת גט זה? האם אתה מודע למלוא משמעויותיו?" "כן", אמר הושע ביושב.

"אפרט", אמר הדיין והחל להקריא מתוך ספר שהיה פתוח לפניו (הדיינים היו מכינים לקראת כל דין את הספרים השייכים לו, שיהיו מונחים לפניהם).

"א) איימגע בין האדם ובין השד עד קץ הימים. מגע הכתוב כאן, פירוש: כל קשר שהוא, ראייה, שמיעה, מחשבה.

(מצוין, הרהר הושע, אפילו לחשוב עליו לא אצטרך. עם זאת, הגוש שבליבו התפשט לגרונו.)

ב) משום צד לא תבוא פנייה לקשר. הדברים אמורים אף על הצד המגרש. ג) ניתוק מוחלט בין הצדדים, כאשר שניהם מתחייבים בנפשם ברגע הפרתו. עונש המוות יתבצע מיידית עם ההפרה.

ד) הניתוק כולל ניתוק מכל מה שבלע אחד מן הצדדים מחברו איפעם וויתור על כל אפשרות עתידית להשיגו בתקופה מן התקופות."

פתאום הושע צרח.

הדיינים התכוננו בו בעיון, והדיין שקרא מן הספר נשא אליו את עיניו.
"זהו. אלו הם הפרטים המרכזיים שבהם עלינו ליידיע אותך," אמר הדיין האמצעי.
"ועתה, האם אתה עדיין חפץ בנתינת הגט?"
"כן," אמר הושע בזעם, מטושטש.
"הבנת הכול ועדיין אתה איתן בדעתך," וידא הדיין.
הושע בלע את רוקו. "כ... כן."
השד פרכס.

שקט שרר בבית הדין. הושע בהה נכחו וחשב שהקירות הצהבהבים המקולפים של בית הדין עומדים ליפול עליו.
לאחר פרק זמן שנראה בעיניו כנצח אמר הדיין האמצעי, "אם כן, ניגש לכתיבת הגט. את הנוסח יוציא יהודה (זה היה שמו של הסופר), ואתה תחתום עליו."
"טוב," אמר הושע בשפתיים יבשות.

קול מדפסת נשמע, וסופר בית הדין הגיש לו נייר עבה, חזק, נייר שטרות. על הנייר היה כתוב נוסח שלם. בידו השנייה תקע הסופר עטדיו.
הושע קרא את המילים, מבלי שקלט מהן מאומה.

הריני _____ מגרש מאיתי את השד שלי
_____, ומשלחו לנפשו. לא יהיו לי עימו עוד דין ודברים
כלל, אני לא אקרב אליו והוא לא יקרב אליי, אני לא אזיק לו והוא לא יזיק לי,
אני לא אחשוב בו והוא לא יחשוב בי ולא יהא בינינו שום דבר ועניין כלל.
אישי-איש ישולח לנפשו, ולא ניפגש זה עם זה אפילו לדין. כל הדברים הללו
שרירין, ברירין וקיימין, ככל שטרות שבישראל.

באתי על החתום _____

עד _____

עד _____

בית הדין _____

תאריך _____

מקום: בית הדין המרכזי לתביעות ממוניות וענייני אישות, רח' הרב דורלביץ' 35

הושע מילא בכתב רועד את שהיה עליו למלא, בעוד השד חובט את ראשו בקיר שלידו שוב ושוב וגונח כשכיב מרע. משהיה הטופס מוכן, הגישו לסופר בפנים חתומות. הסופר בחן את הכתוב והנהן לאות אישור.

"כעת הושע," אמר הדיין השמאלי, "תן את הגט לחומן. שים לב: ברגע שבו תיתן לו את הגט הוא יהיה מגורש ממך לנצח, על כל משמעויות הדבר. לאחר רגע זה לא תעוכב אלא בשביל פרוצדורות למיניהן. האם הדבר ברור? אני אומר זאת מפני שעל פי דין יש להזהיר את המגרש מן הצעד קודם מתן הגט באופן שאינו משתמע לשתי פנים."

הושע לא הגיב.

הסופר הושיט לו את הגט.

כל המבטים בחדר ננעצו בו, ממתינים. לא היה עליו אלא לתת את הגט לשד הזה, שהתפתל על הרצפה וצעק ללא קול, "לא, לא!" אחרי זה יהיה מסולק ממנו לנצח. אך ידו קפאה אל חיקו. הוא לא היה מסוגל לתת את הגט. אפילו היה כל העולם כולו אומר לו, 'לך תן את הגט', לא היה הדבר מזיזו ממקומו.

הוא ניסה להשתחרר, לעשות את הדברים פשוטים במחשבתו: בסך הכול להיפטר מן השד. הגיע הזמן, לא כן?

אך היד, היד לא נעה.

במאמץ גדול השליך הושע את נפשו והושיט את ידו, עם הגט שבה, ליד השד. אך טרם הספיק השד לקחת את הגט, ניתרה ידו של הושע חזרה אל חיקו, כאילו קפיץ דרוך היה קבוע בה.

השד, שעקב אחר כל תנועה מתנועות אדוניו בדריכות, התקפל פתאום בכאב. הירח כה זרח כבתוכו, הוא לא יכול היה עוד לשאת זאת.

עיניו של הושע זלגו דמעות, והשד נחרך מתוכו כאילו הבעיר בתוכו מישהו מדורת ל"ג בעומר. לפתע צרח נוראות והקיא. רצפת בית הדין התמלאה קיא צהבהב דלוח, אבל העיקר עוד היה בפנים. פתאום השתעל את נפשו, שיעול עז, עמוק, מחרחר, והעייגול הזורח נפלט מפיו אל הארץ. הוא התמוטט, מתגלגל בקיאו. לא ידע דבר מימינו לשמאלו, ולא שאל נפשו אלא למות.

אור הירח הבלילה לתוך עיניו של הושע מבעד למסך הדמעות, אך הוא היה שבור מכדי להרימו. עם זאת, ירדה שמחה רכה מן השמיים והתפשטה בנקיקי נפשו. הירח זרח וזרח, עד כי הדיינים והסופר הסבו עיניהם מגדרו. עיני האמצעי שבהם אף כוסו בלחלוחית.

"התיקה את הירח שלך?" שאל לבסוף הדיין היושב מימין בהיסוס.

הושע הביט בירח ושב חפז את פניו בידי.

"לא, לא, איני יכול", אמר בצרידות. "זה יותר מדי בשבילי. די שהוא ישנו."

גופו של השד פרכס קשות ודימם.

הדיין האמצעי התעטף בהרהורים ומצחו התקמט מאוד. כעבור שעה ארוכה האיר נוגה רך את פניו.

"שמא תרצה", שאל בקול איטי ומרוכז, "למוסרו. למוסרו לאוצר ירחי ישראל."

הושע השפיל את מבטו.

"כיצד עושים זאת?"

"דרכנו. דרך בית הדין. הליך פשוט ומקובל."

"מהו... ההליך?" בליבו ידע את התשובה.

"ובכן", נע הדיין בכיסאו, "יהיה עליך, ראשית, ליקח את הירח. אני רואה שזה קשה לך, אולם אין לך ברירה. זכור את הרגשתך עתה וחקוק אותה בזיכרונוך, פן תשוב ותשקיע את הירח במגירתך השלישית." הדיין הנמיך את קולו. "לאחר מכן תצטרך למוסרו לידינו, וזאת תעשה דרך אישה."

"איזו אישה?"

"איזו שתבחר", אמר הדיין בשקט. "איזו שתבחר כך. בנות ישראל חברות כולן

באוצר ירחי ישראל, ביודעין או שלא ביודעין."

הושע פכר את אצבעותיו והעביר את משקלו מרגל לרגל. הוא נתן בשד מבטים חטופים, מפוחדים, ובכך גרם לו לרתות ואף לפקוח את עיניו.

"אבל..." אמר בקול רועד והניע את ידו לכיוון השד.

הדיין הנהן והביט בו בעיניו באריכות. "ההחלטה בידיך. דבר אחד בלבד אוכל לומר לך, כי נדמה לי שהדבר לא הובא מעולם לידיעתך, או אולי מוטב שתקרא את

הדברים במקורם."

הוא הרים מן השולחן את הספר שהיה פתוח לפניו ונעמד על מנת להראותו להושע. ברגליו הזקנות היה מדדה אל הושע. הושע, מבויש על שאיש כה קשיש טורח כך למענו, התכופף, נטל את ירחו ותלה אותו בצווארו באי־נוחות. "הנה, " הראה הדיין הקשיש באצבעו. "קרא כאן". הושע קרא.

"...כללם של דברים, אל לו לדיין לגעת בדיני שדים וירחים טרם יהיה מבואר לו כמחזה העין שהירח דבר חי הוא, ולא חפץ. חי: על כל משמעויות הדבר: נושם, אוהב ומתרגש, פרה ורבה. אם אין המון העם מסוגל לדעה זו בלב שלם, ראוי ללמדו זאת, ומכל מקום על הדיין לדעת זאת בלא כל ספק כלל. ואם אינו יודע, מוטב שלא יהא דיין. והמבין זאת בליבו, הריהו ראוי לדון בדיני שדים וירחים. והמבין בירח מבין בשד, והמבין בשד אינו מבין בירח. והבנה זו, מורכבת היא מאוד, ופשוטה עוד יותר לשם ליבו בדבר."

הושע בהה במילים וניסה למצוא בהם אמת כלשהי. הם לא דיברו אליו כלל, הם לא היו שייכים לו.

אולם הדיין נשא עיניו מן הספר, עיניו הממושקפות, הקטנות. חבק את כתפו קלות ואמר: "עכשיו מן הסתם אינך מבין דבר. אבל חשוב, האם כשכנית הבנת זאת?" כן, ידע הושע. בכל עמקי נשמתו.

"אם כן, " אמר הדיין, "כפי שאמרתי, הבחירה בידך. כמובן, מדובר בשינוי כיוון מוחלט. השאלה היא אם היה לך כה טוב בדרך חייך עד כה." "לא, " אמר הושע בחוזקה ובגועל.

הדיין התבונן בו וחייך. "אם כן, לך לביתך, ואלוקי אברהם יהיה בעזרך." שתיקה שלאחר הדברים עמדה באוויר.

הושע העביר את מבטו אל השד. זה קם מקיאו ונראה כמחלים ממחלה. להפתעת הושע, שפתיו היו מעוותות בחיוך של סיפוק והקלה.

(נספח)

זה הוא דבר ההסכם בין הושע לשד, אשר נכתב ונחתם טרם לידתו בבית דין של מעלה.

הריני, השד חומן המבגי, מתחייב להביא את אדוני לידי מסירת הירח לאוצר ירחי ישראל. הנני יודע שלא ניחנתי בנינה יתירה, אולם בנפשי הדבר לעשותו. יודע אני שבלעדי גורם מזרז כמותי, עלול הירח לדעוך בצוואר הושע בן זכד לנצח, ואני, נפשי קשורה בירחו, וכל חפצי שיאיר על הארץ מתחת ולא ייוותר עלום בשמיים ממעל. והיה, אם לא יעלה בידי להוציא את הירח בדרכי נועם, אהיה מוכן למסור נפשי על הדבר.

על החתום: חומן המבגי, שד

הריני מודה לחומן המבגי על נכונותו לסייע בידי, כאשר אף אני חפץ, והריני מאשר לו לנהוג כאשר יראה לנכון.

על החתום: הושע בן זכד, בן אנוש

הריני מוכנה ומזומנת בלב שלם להיות הכלי לירחו של הושע, כפרט מאוצר ירחי ישראל, ומחזקת ידי כל מי שיביאנו אליי, (רק ברחמנות, אנא!)

על החתום: לאה שמחה בת אליהו, בת אנוש

הרינו מתחייבים לפסוק ולהעמיד על תילו מעשה הארת הירח כאשר יובא לידינו.

על החתום: בתי דינין של מטה לפזוריהם

הריני מתחייב להשגיח ולהוביל את כל הנוגעים בדבר, להאירם ולהעירם, לעזורם ולחומלם, שאלמלא אני, לא היה בידם מאום. והריני מתחייב לגלגל הדברים ולספר הסיפור, סיפורו של ירח שיצרתי באהבה.

ק.ב.ה

